

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Sacramentis. In qua Tractatibus decem de Sacramentis in genere, tum
speciatim, videlicet de Baptismo, Confirmatione, Eucharistia spectata ut
Sacramento, & ut sacrificio: de Pœnitentia, de Suffragiis, Indulgentiis, &
Iubilo, de Bulla Cruciat, de Extrema-unctione, & demum de Ordinis
Sacramento ...

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Tractatus XVIII. Et Disputatio Vnica, De Sacramentis in communi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76649)

TRACTATUS XVIII.

ET

DISPUTATIO VNICA, DE SACRAMENTIS IN COMMUNI.

HAC TERTIA PARTE NOSTRI OPERIS MORALIS ABSOLVEMVS
explicationem illorum, quae religionis virtuti annectuntur. Haec sunt sacramenta, ecclesiastica-
que Censura, Indulgentia, & Iubilaea praecipue in Bulla, quae Cunctiata vocatur concessa. Sed
antequam sacramenta in specie explicemus, expedit enotare, quae omnibus sacramentis
communia sunt, sicut fecit D. Thom. 3. p. a. q. 60. vsque ad 66. quem eius commentatores
sequuntur.

DE NOMINE ET DEFINITIONE
SACRAMENTI IN COMMUNI. ET
qualiter sacramenta nouae legis à sacramentis
legis antiquae differant.

PVNCTVM I.

1. Sacramenti nomen expenditur.
2. Definitur sacramentum, qualiter in praesenti usurpatur. Explicatur definitio.
3. Ad sacramenti rationem debet esse signum permanens.
4. Dicitur esse signum practicum alicuius sanctitatis.
5. Qualiter sacramentum à sacrificio differat.
6. Explicatur discrimen sacramentorum nouae legis à sacramentis legis antiquae, & specialiter à Sacramento circumcisionis.
7. Ratio sacramenti in noua est sacramentis legis nouae, & antiquae ex parte significationis, analoga tamen ex parte rei immediatè significatae.

I nomen sacramenti spectemus, sacramentum à sacro ducitur, variisque acceptionibus habet. Duæ sunt potissimæ apud veteres, profanasque auctores teste Amb. Calepino, verbo *Sacramentum*. Prima est, quæ significatur pecunia apud Pontificem in loco sacro deposita à litigantibus ea conditione, ut qui à causa caderet, pecuniam amitteret arario publico applicandam. Sic Varro lib. 4. de lingua Latina. Secunda significat iuramentum, vel quod iuramentum firmatum est, teste Festo, & Vegetio de re militari. lib. 2. & in hac significatione passim usurpatur sacramentum in iure canonico, & ciuili, ut constat ex cap. si sacramenta. 22. q. 4. & Auth. sacramenta puerum. ad. si aduersus C. vendit. Verum apud Ecclesiasticos Doctores sacramentum idem est, ac apud Græcos mysterium, ut constat ex illo Job. 12. n. 7. Dan. 2. num. 30. Apocal. 17. num. 7. vbi Hieron. sacramentum vocat, quod apud Græcos mysterium est appellatum. Mysterium apud Græcos est idem, quod sacrum factum, ut constat e. illo Sapientiae 2. Nescierunt sacramentum Dei. Ad Ephes. 3. Et notum faceret sacramentum voluntatis suae & 1. ad Timoth. 3. Magnum est pietatis sacramentum. Hinc factum est ut sacramentum vocetur res, seu

Ferd. de Castro Sum. Mor. Paris I V.

verba occultum quid diuinum, & supernaturale, quo quis Deo sacratur significantia, ut latius protequitur Be' larm. lib. 1. de Sacram. cap. 8. Suar. 2. 3. in 3. p. q. 60. in praesent. Egid. de Conine. ibi art. 1. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. Gregor. Sayr. 1. r. de Sacram. lib. 1. cap. 1. art. 1.

2. Sacramentum in hac posteriori acceptione sumitur in praesenti, & sic sumptum definitur à Magistro sentent. in 4. dist. 1. & à D. Thom. 3. p. q. 60. artic. 2. & 3. quos reliqui Doctores sequuntur, ut sit visibile signum gratiae ad populum Dei sanctificandum diuinitus institutum. Dicitur visibile signum, quia sensibus corporis percipitur, ut dixit D. Tho. q. 60. art. 4. Debet autem esse signum visibile, quia alias non esset hominibus accommodatum ad Deum colendum, & se sanctificandū, si illud sensibus percipere non possent. At est signum inuisibilis gratiae, quia gratia sacramentis significata corporis sensibus non videtur. Deinde est signum ad populum Dei sanctificandum, quia ad hunc effectum sunt sacramenta per se, & directè instituta, ob quam causam à solo Deo institui poterunt, quia solus Deus gratiam causare potest, & consequenter signū practicum gratiae constituere. sic Doctores communiter.

3. Superest explicari, quale signum ad rationem sacramenti requiratur. Et quidem requiritur signum permanens, seu permanentè significans apud omnes Doctores receptum est, eo quod assumatur, ut medium ad Deum colendum, & populum Dei sanctificandum, & distinguendum ab aliis nationibus falsos Deos colentibus, quod fieri nequaquam potest signo transeunte, nec moraliter pro statu aliquo durante. Item verba illa Christi, quibus Magdalenæ dixit, *remittuntur tibi peccata*: & quibus Apostolis dictum est Ioann. 20. *Accipite Spiritum sanctum*, lingua ignita super capita discipulorum die Pentecostes apparentes, sacramentum essent: quia haec omnia sunt signum visibile inuisibilis gratiae: sed quia non sunt signa stabilia, & firma sed transeuntia, ea de causa à ratione sacramenti excluduntur, & ita docet. Suar. 3. p. q. 60. sect. 3. concl. 3. Paul. Layman. lib. 5. tract. 1. cap. 2. in fine. Conine. quasi. 60. art. 4. dub. 1. num. 21.

4. Sed an necessariò debeat esse signum practicum? Aliquibus Doctoribus non infimæ notæ placet sufficere esse signum specularium, eo quod sacramenta vetera vera sacramenta fuerint, & tamen gratiam sanctificantem non continebant, sed solum significabant dandam per Christum. Verum etsi de ratione sacramenti non sit esse signum practicum gratiae sanctificantis, est tamen necessarium esse signum practicum alicuius gratiae, seu sanctitatis legalis, & signum specularium gratiae habitualis perfectæ sanctificantis, quia de ratione-

tionem Sacramenti est recipientem sanctificare, cum ad sanctificandum populum institutum sit, ac proinde debet esse signum primum alicuius sanctitatis saltem legalis. At opus non est esse signum primum gratie perfectae, tamen illam significet, quia non est signum primum cuiuscunque rei significatae. Significat enim Sacramentum Passionem Christi Domini, & futuram gloriam, non tamen illa causat. Et ita sistent Suar. 13. in 3. p. q. 60. disp. 1. sect. 2. concl. 1. 2. & 3. Aegid. de Coninc. q. 60. art. 2. dub. 1.

5. Hinc colliges discrimen Sacramenti à sacrificio: nam est sacrificium Passionem Christi Domini significet, populūque sanctificet, quia tamen per se & immediatē institutum non est ad sanctificandum populum, sed ad Deum colendum eius supremi dominij, & excellentiae recognitione, ea de causa Sacramentum non est, hoc enim immediatē, & per se ad sanctificandum populum est institutum. Sic Paul. Layman. lib. 5. tract. 1. cap. 2.

6. Secundō colliges discrimen Sacramentorum nouae legis à Sacramentis veteris legis. Nam Sacramenta nouae legis non solum significant gratiam perfectē sanctificantem, quae vocatur gratia habitualis, sed illam causant, vt est definitum à Trident. sess. 7. can. 8. At Sacramenta veteris legis omnes conueniunt solum sanctitatem legalem causare, tamen si gratiam perfectē sanctificantem significant, sicuti definit Concilium Florentin. in decreto Eugenij post sess. ult. 8. 5. ecclesiastic. Sacrament. ubi Sacramenta nouae legis multum differunt à Sacramentis antiquae legis: illa enim non causant gratiam, sed illam solum per passionem Christi dandam esse figurabant. Haec verò nostra, & continent gratiam & ipsam dignē suscipientibus conferunt.

Solum de circumcissione est dubium qualiter à Sacramentis nouae legis distinguatur, siquidem ad eius praesentiam peccatum originale remittebatur ex diuina institutione, vt dicitur cap. ex quo instituta, de consecrat. disp. 4. cuius remissio esse non poterat sine gratia infusione. Est igitur circumcissio gratiae sanctificantis causa saltem moralis, non igitur distingui potest à sacramentis nouae legis nisi in modo causandi gratiam, eo quod Sacramenta nouae legis sint causae physicae instrumentales gratiae, circumcissio verò sit solum causa moralis, seu conditio, qua posita ex liberalitate Dei gratia concedebatur: sic sistent Suar. alius relatis, t. 3. in 3. par. q. 62. disp. 9. sect. 1. & 2. Henriq. lib. 1. ca. 6. num. 1. neque improbabile reputat Bonac. alius relatis de Sacram. disp. 19. q. 1. punct. 3. §. unico. num. 5. Sed nullatenus placet hic modus dicendi, tum quia satis dubium est, & à pluribus Doctoribus reprobatur Sacramenta nouae legis physicas esse causas gratiae. Tum quia saepe Paulus circumcissionem appellat inane, infirmamque elementum, vt dixit de ipsa circumcissione, aliisque caeremoniis legalibus. Ad Galat. 4. & ad Galat. 6. inquit. Neque circumcissio aliquid valet, neque praepitium, sed noua creatura. At si circumcissio annexa esset ex diuina promissione gratia iustificans plurimum valeret, falsumque esset esse inane, vacuum, & infirmum elementum. Non igitur circumcissio vi sua gratiam causare poterat. Restat ergo, vt solum ex fide Christi venturi, quam parentes circumcisi, seu minister circumcissione illo exteriori signo profitebatur, remissum fuerit peccatum, & gratia iustificans concessa. Alias si ex circumcissionis usu, & quasi ex opere ipso facto remissio peccati, & gratiae infusio fieret à sacramento baptismi substantialiter non distingueretur, sed solum penes magis & minus, siquidem aequae ac baptismus remittit peccatum, & gratiam infundit: quod autem baptismus vberiore gratiam concedat, & peccatum non solum quoad culpam, sed etiam quoad poenam integrè delectat, differentiam substantialem non constituit, sed solum accidentalem. Affirmare autem circumcissionem à baptismo non substantialiter differre, videtur esse contra Paul. ad Colossens. 2. extollentem baptismum, illumque circumcissioni praefertentem, cum dixerit de his, qui baptizati erant. Circumcisi estis circumcissione non manufacta in expoliatione corporis carnis, sed circumcissione Christi concupiscenti in baptismo, quasi diceret, baptismus non spoliatur caro, sicuti fiebat in circumcissione antiqua, sed spoliatur spiritus à peccato; ac proinde differunt baptismus, & circumcissio substantialiter ex sententia Pauli, siquidem vi sua baptismus spiritum à peccato mundat, circumcissio autem vi sua solum carnem, spiritum autem non mundat, nisi ex fide, quam parentes circumcisi, vel minister circumcissionis eo signo profitebatur. Deinde si baptismus à circumcissione non differret substantialiter, sed solum penes magis & minus, verum esset dicere, sacramenta nouae legis non differre à sacramentis legis antiquae nisi quia sunt diuersi ritus, & caeremoniae, quod est contra Trident. sess. 7. can. 2. dicens. Si quis dixerit sacramenta nouae legis à sacramentis legis antiquae non differre, nisi quia caeremoniae sunt aliae, & alij ritus externi, anathema sit. Sentit ergo concilium inter nostra, & antiqua sacramenta differentiam substantialem esse, quae esse non potest, si sacramenta antiquae legis vi sua, & ex opere operato, vt vocant, gratiam iustificantem causarent. Affirman-

dum ergo est nullum sacramentum antiquae legis vi sua gratiam iustificantem causare. Et ita sistent D. Thom. 3. p. q. 62. art. 5. in corp. & ad 3. Sorus in 4. disp. 1. q. 4. art. 6. Valqui. 1. 2. 1. 2. disp. 184. c. 2. Bellarm. lib. 2. de Sacram. cap. 13. & seqq. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 3. per totum. Aegid. de Coninc. q. 62. art. 6.

Hinc dubitant Doctores, an ratio sacramenti vniouca sit, an analogae, vel aequiuocae sacramentis nouae, & veteris legis? Respondeo breuiter vnioucam absolutē esse, quia ratio sacramenti praecipue sumitur ex parte rei significantis, & ex modo significandi, potius quam ex re significanda. At in re significante, & in modo significandi vnioucae sacramenta antiqua, & noua conueniunt, siquidem omnia sunt ritus, & caeremoniae sensibiles, omniaque ex diuina institutione significant, tamen ex parte rei immediatē significatae analogice, seu aequiuocē conueniant, eo quod sanctitas legalis cum sanctitate iustificante comparata inferioris ordinis sit, & solum secundum quid sanctitas dici possit. Sic Suar. 13. in 3. p. q. 60. disp. 1. sect. 2. vers. atque hinc intelligitur Aegid. de Coninc. dicta q. 60. art. 4. dub. 2. Bellarm. de Sacram. lib. 1. cap. 12. Bonac. alius relatis de Sacram. disp. 1. q. p. 3. n. 12.

PUNCTVM II.

An Sacramenta necessaria sint ad salutem?

1. Absolutē necessaria non sunt, bene tamen possit Dei institutione.
2. In statu naturae, & legis veteris sacramentum institutum in remedium peccati originalis necessarium fuit necessitate praecipi.
3. In lege gratiae sacramenta à Christo instituta necessaria sunt, tum necessitate praecipi, tum necessitate mediij, sed non omnia.

Certum est Sacramenta non esse ita ad salutem necessaria, quin potuerit Deus illis non instituitis gratiam, & gloriam hominibus concedere. Non enim diuina potentia ita limitata est, quin aliis medijs potuerit homines ad gloriam euehere, etiam supposito statu naturae lapsae, sicuti explicit D. Thom. q. 61. per totum. Henriq. lib. 1. cap. 4. Bellarm. lib. 1. cap. 22. Bonac. disp. 1. q. 1. punct. 4. Quare solum est controuersia, an facta institutione, tum in lege naturae, & scripta, tum in lege noua sint necessaria? Item an sint necessaria necessitate praecipi, vel etiam necessitate mediij? Necessarium necessitate praecipi tantum est illud, quando non tam ipsum opus praeciptum, quam ipsa praecipi executio necessaria ad salutem est. Quare si ob ignorantiam, vel impotentiam ab exequenda re praecipta exculeris, non obinde salutem amittes. E contra verò necessarium necessitate mediij est illud, cuius executio ad salutem necessaria est, ita vt sine illo salus obtineri nequam possit, tamen si ob ignorantiam, vel impotentiam omisum fuerit.

2. Dicendum igitur est in statu naturae, & legis veteris sacramentum institutum in remedium peccati originalis necessarium fuisse necessitate praecipi, quia in lege naturae, esto non esset aliquod signum à Deo determinatum, quo fidem Christi venturi homines protestarentur, & à peccato originali munderentur, tamen plures Doctores, quos refert, & sequitur Layman. lib. 5. tract. 1. cap. 3. contrarium sentiant affirmantes signum aliquod determinatum fuisse, quod pro feminis in lege scripta, & pro paruulis ante diem circumcissionis applicabatur. At tenendum est remissionem peccati originalis protestationi fidei per signum saltem arbitrio cuiuscunque remissum, concessam esse, vt docuit Bellarm. lib. 1. de Sacram. cap. 21. Suar. disp. 4. sect. 2. Aegid. de Coninc. q. 61. art. 3. cum D. Thom. ibi. Quo posito conueniens fuit executionem illius signi praecipi. In lege autem veteri sacramentum circumcissionis necessarium fuit ex praecipto, vt constat ex illo Genes. 17. n. 14. Masculus, cuius praepitij caro circumcisa non fuerit delebitur, &c. Quod praeciptum adultos obligabat, infantes verò ante usum rationis arctari illo non poterant, bene tamen eorum parentes, vt suos filios circumciderent. Nullum tamen sacramentum in lege naturae, & veteri fuit necessarium necessitate mediij, siquidem nullum vi sua peccatum remittebat, & gratiam concedebat.

3. Verum in lege gratiae sacramenta à Christo Domino instituta necessaria sunt, tum necessitate praecipi, tum necessitate mediij, tamen non omnia, vt expressè definitum est à Trident. sess. 7. can. 4. Quae autem haec sint commodius explicabimus, cum de singulis sacramentis in particulari agemus.

PUNCT. III.

De materia, & forma Sacramenti in communi.

1. Quae sint in communi materia, & forma sacramenti explicatur.
2. Si materia, vel forma substantialis mutetur, nullum est sacramentum, & quando haec mutatio in materia contingat.
3. Quando contingat substantialis mutatio in forma.
4. Verborum corrupta prolatio non est substantialis mutatio.
5. Quid dicendum, quando addis verba, quae verum consensum corrumpere possunt? Deciditur pendere ex intentione proferentis.
6. Explicatur qualiter priuatus error in materia, vel forma sacramenti non obstat eius valori.
7. An impediatur praedictus error debita intentione? Proponitur dubitandi ratio.
8. Resolvitur per se non impedire, bene tamen aliquando.
9. Colligitur quid sit dicendum, cum credis aliqua verba esse necessaria, cum tamen non sint, & vel aliqua non esse necessaria, quae tamen sunt.
10. Error commissus circa subiectum sacramenti matrimonio excepto regulariter non vitiat sacramentum.
11. Quae variatio formae, seu materiae, rituumque sacramentorum peccaminosa sit.

Cum Sacramentum sit signum sensibile inuisibilis gratiae necessario dicendum est illius materiam esse rem illam sensibilem ex diuina institutione assumptam ad gratiam significandam, formam vero esse significationem ipsam, vt latius explicuit Suar. 1. 3. in 3. p. disp. 2. sect. 2. Egid. de Coninch. q. 60. art. 6. à n. 35. At in re illa sensibili, quae ad significandam, & causandam gratiam assumitur, si de sacramentis nouae legis loquamur, communiter Doctores sentiunt aliud se habere per modum materiae, aliud per modum formae. Verba quae in sacramento assumuntur sunt forma, quia & materiam determinant, & expressius significant: res vero, quibus verba iunguntur sunt materia. Quo sensu dixit Concil. Florent. in decreto unionis, Sacramenta nouae legis tribus perfici, rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & persona ministris conferentis sacramentum cum intentione faciendi, quod Ecclesia, quorum si aliquid desit, non perficitur sacramentum. Qualiter autem verba in singulis sacramentis sint forma, & quae eorum materia, & qualiter inter se habeant coniungi, vt vnum componant, commodius explicabitur, cum de singulis sacramentis in particulari agemus.

1. Solum in praesenti superest explicandum, quae mutatio materiae, & formae sacramenti illud irritum reddat, & peccaminosa sit?

Pro quo supponendum est formam, & materiam in sacramento variari posse, vel substantialiter, vel solum accidentaliter: substantialiter variatur, nullum est sacramentum, secus si solum accidentaliter. Materia substantialiter, mutatur quando secundum communem vsum, hominumque existimationem substantialiter diuersa est, tamen si physice eadem specie sit. At si spectato communi vsum, hominumque existimatione eadem perseverat, mutatio solum accidentalis est. Exemplis rem manifesto. Aqua elementaris materia est baptismi, si tamen loco illius artificialiter apponatur, tamen in opinione probabilis specie physica non differat, materiam sacramenti substantialiter mutat: quia secundum communem vsum, & estimationem substantialiter diuersa est: secus tamen esset, si aliquam elementarem, turbidam, vel calidam, aut frigidam apponeret: quia haec spectato communi vsum accidentaliter mutatio est. Item panis triticus coctus est materia Eucharistiae, quia est vniuersalis, secus, si coctus non sit, quia esto non differat specie physica, differat tamen substantialiter secundum communem vsum, & estimationem, ac proinde in ratione materiae Eucharistiae, quod sit azimus, aut fermentatus solum est differentia accidentalis. Deinde in sacramento matrimonij consensus contrahentium habilius praesente parcho, & testibus illius sunt materia, qui tamen physice non differunt a consensibus, cum patochus, & testes absentes sunt, sed quia differunt moraliter, & substantialiter in ratione contractus, ea de causa in vno casu sunt materia legitima, secus in alio. At quod consensus exprimitur verbis, vel nutibus, solum differentiam accidentalem constituunt spectato communi vsum hominumque estimationem.

3. Forma in sacramentis nouae legis, quae verbis constat tunc substantialiter mutatur, cum diuersum sensum, seu significationem à Christi institutione praestet, nam cum significatio sit quasi anima sacramenti, mutata significatio substantialiter forma mutatur, & sacramentum corrumpitur. E contra si verba prolata à Christo mutentur, & ex illius mutatione significationem substantialem non amittant, sacramentum validum

Ferr. de Castro Sum. Mor. Pars 17.

est, quia solum est mutatio accidentalis, non substantialis. Hinc fit si sacramenti verba mutentur in aliud idioma ab eo, quo Ecclesia vtitur, esse accidentalem mutationem: quia eundem sensum, & significationem retinet, vt explicuit Cajetan. q. 60. art. 7. ad 2. Suar. disp. 2. sect. 4. Coninch. art. 8. dub. 1. n. 68. Idem est si retento eodem idioma verba alia à Christi institutione vsurpet id ipsum significantia, qualia sunt in sacramento baptismi, si baptizares in nomine Genitoris, Geniti, & Procedentis ab vtroque: tamen si probabilitate non careat hanc mutationem substantialem esse, quia in sacramento baptismi non solum quaelibet expressio Trinitatis, sed clara & distincta requiritur, eo quod baptismus sit ianua omnium sacramentorum. Item si verba transmutentur retinendo sensum eundem, eandemque significationem, vt contingit, cum dicitur. Ego baptizo te, tu à me baptizaris, accidentaliter est mutatio non substantialis. Ex subtractione autem verborum aliquando mutatio substantialis contingit, aliquando solum accidentaliter, si eandem significationem & sensum oratio prolata retineat, accidentaliter erit mutatio: vt cum in sacramento baptismi, vel poenitentiae omittis pronomen Ego, & solum dicitur, absoluo te, baptizo te. Secus est, si ex subtractione alicuius verbi sensus mutetur, vt si omittas explicare baptizandum, solum quae dicas. Ego baptizo, Ego absoluo. Tandem si loco verborum nutus apponas, mutatio essentialis est in omnibus sacramentis praeter matrimonium, quia omnia, matrimonio excepto hanc expressam significationem per verba requirunt.

4. Restat tamen triplex enodanda difficultas. Prima an sit mutatio essentialis formae, si verba corrupte pronuncientur, vt si in administratione baptismi dicas. Ergo te baptizo in nomine Patris, Filii, & Spiritus sancti. Et in sacramento Eucharistiae dicas. Hoc est corpus meum? Ratio difficultatis est, quia esto intentionem habeas, cum ea verba proferes, veram formam proferendis: de facto tamen eam non proferis non enim patria nomen est ad significandum Patrem diuinum impositum, nec nomen filia ad significandum filium diuinum: ac ad sacramentum non solum intentio recta requiritur, sed etiam vltius verborum secundum communem vsum, hominumque existimationem significantium: Ergo vsurpatione illorum verborum sacramentum non perficitur. Nihilominus contrarium tenendum est, & affirmandum illis verbis sacramentum confici, quia solum est mutatio accidentaliter, non essentialis. Nam esto illa verba per se spectata personas Trinitatis non significant, illas tamen significant in circumstantiis, in quibus proferuntur: ob tempus enim, & occasionem & modum, quo proferuntur, idem ex communi vsum, hominumque existimatione significatum habent, ac si rite prolata essent, vt expressè definiuit Zachar. relatus in cap. retrahunt, de consecrat. dist. 4. & docuit D. Thom. q. 60. art. 7. ad 3. Syluest. baptismus 5. Egid. de Coninch. dist. 9. 90. art. 8. dub. 1. n. 78. Bonac. disp. 1. de Sac. q. 2. p. 1. n. 20. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 4. n. 4. vers. forma. & alij apud ipsos.

5. Secunda difficultas est, quando legitima formae verba addis, quae illius verum sensum corrumpere possunt, an tunc sit substantialis mutatio? Exemplum est, si conieceres sub hac forma. Hoc est corpus meum spirituale, vel hoc corpus meum, quod de caelo sumptum est. Haec enim postrema praecedentia corrumpere possunt, si per modum vniuersi, & vniuersalem accipiuntur, quia praestant hunc sensum fallum, corpus Christi esse spirituale, de caelo, & non de beata Virgine sumptum esse. Secus esset, si spirituale pro beato, & coelesti vsurparetur, & quod de caelo sumptum est intelligeretur, non quod sumptum est de materia caeli, sed quod sumptum est caeli auxilio de beata Virgine, vel quod sumptum est de beata Virgine, quae caeli nomine appellatur. Idem est si baptizares sub hac forma. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & intemeratae, semperque Virginis Mariae. Haec enim postrema verba praecedentium sensum possunt immutare, quia si omnia illa verba per modum vniuersi simplicis orationis proferantur, hunc sensum praestant, scilicet te aequè baptizare in nomine Virginis Mariae, ac in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, beatissimamque Virginem Mariam eiusdem cum Patre, Filio, & Spiritu sancto esse substantiae. Qui sensus falsissimus est, & sensum legitimum formae sine dubio interruptit. Quapropter si ea verba modo dicto proferes, substantialem formam mutares, sacramentumque non conficeres, & ita sufficit Valq. disp. 129. c. 7. n. 107. Suar. disp. 2. sect. 5. in fine Egid. de Coninch. q. 60. art. 8. dub. 1. n. 64. & 70. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 1. concl. 3. Bonac. disp. 1. q. 2. p. 1. n. 25. cum D. Thom. q. 60. art. 7. & 8. & D. Aug. lib. 9. de baptis. c. 25. Verum si illa verba adderes sub diuersa intentione, qua priora verba pronuntias quia solum intendis beatam Virginem intocare, vt illius nomine auxiliaris sacramentum conficias, non vt sub illius nomine, tanquam sub forma sacramentum praestes. Suar. Layman. Egid. Bonifac. cum D. Th. & Aug. sentiunt, & satis probabiliter te solum accidentaliter mutare formam, non essentialiter, atque adeo verè sacramentum conficere. Ratio est, quia anrequa illa verba extranea à forma baptismi addita sint, legitima forma sacramenti est constituta, quia sunt pronuntiatia verba legiti-

nam formam constituentia cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, & Christus instituit, ac proinde habent suum effectum à subsequentibus verbis independentem. Deinde quia in his, quae ambiguum sensum, legitimum inquam, & illegitimum habent, ex intentione proferentis determinanda sunt: intentio autem proferentis in praedicto casu recta est, siquidem est intentio baptizandi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, tanquam sub forma baptismum constituyente, in nomine Beatæ Virginis, tanquam sub persona auxilium & fauorem ad conficiendum sacramentum praestante. Ergo ob additionem illorum verborum sub praedicta intentione forma sacramenti non variatur substantialiter, sed solum accidentaliter.

Dices verba sacramenti non ex cuiusque arbitrio significare debere, sed ex usu, & communi hominum existimatione, quia sunt signa publica, & stabilia, quibus Deus colitur, & homines sanctificantur. Ergo si vteris verbis ambiguis, qualia sunt dicta verba, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & beatæ Virginis. Et illa, Hoc est corpus meum spirituale, caeleste, & illis vteris rectam intentionem habeas, solum ex tua intentione rectam significationem habent, non ex usu, & communi hominum impositione. Ergo illis prolatis non conficitur verum sacramentum, quia non vteris signis publicis, & stabilibus.

Respondeo concedendo sacramenta esse signa publica, & stabilia, & ex usu, & communi hominum existimatione rectam significationem habere debere, sed nego huic significationi obstare, quod ex se ambigua sint, si à proferente in bonum sensum, rectamque significationem assumuntur, quia eo ipso quo sic assumuntur, ex communi hominum impositione significationem habent, cum homines in proferentis arbitrium, & intentionem remiserint significationem verborum ambiguitatem continentium, ac proinde eo ipso, quo proferens in illorum prolatione rectam intentionem habet, ex usu, & communi hominum impositione significationem rectam sortitur.

6. Tertia difficultas est, an priuatus error in materia, vel forma sacramenti obstat illius valori, si de facto in sacramenti administratione de tali errore non constat. Quod dixerim, quia si de tali errore ex vi administrationis constat, examinandum est, an ille error sic manifestatus verum sensum, & significationem sacramenti corrumpat, vel non? Si corrumpat legitimum sensum, annullat sacramenti formam, secus si non corrumpit. Exemplum est, si Arrianus conficeret baptismum in nomine Patris, Dei Filij, creaturae, & Spiritus sancti similiter, sine dubio formam sacramenti mutaret, quia illius verum sensum corrumpit. E contra si existimares pronomen ergo, in forma baptismi aequè esse necessarium exprimi, sicuti personam baptizandam, & personas Trinitatis, sub quarum nomine baptismus conficitur, non obinde sensum, & significationem formae mutas, tamen illum errorem exprimas, quia existimare verba aliqua necessaria esse, quae tamen non sunt, vel non esse necessaria quae necessaria sunt, eorum significationem non mutat, quia hic error est nimis extrinsecus verborum significationi.

Quo circa dubium est de errore interius concepto, nec in sacramenti administratione expresso, qualiter contingeret, si Arrianus credens in Deo esse vnicam tantum personam, scilicet Patrem, Filium verò, & Spiritum sanctum non esse Deum, sed creaturas, baptismum administraret sub consuetâ Ecclesiae forma in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, an inquam praedictus error formam sacramenti mutaret? Ratio difficultatis est, quia verba sunt signa conceptum, & ad exprimendos conceptus assumuntur, sed conceptus illius haereticus putantis Filium diuinum creaturam esse falsissimus est. Ergo cum verbum filij diuini proferat, non verum filium Dei, sed falsum exprimit. Ergo non baptizat sub vera forma, quia non baptizat sub vero Filio Dei. Nihilominus omnino tenendum est ex errore interius concepto formam non mutari, quia non mutatur eius significatio: haec enim non ex priuato cuiusque arbitrio, sed ex communi usu hominumque impositione pendet, vt rectè notaui Aegid. de Coninch. q. 60. art. 8. dub. 1. n. 61. & 62. Ac verbum Filij, & Spiritus sancti in administratione baptismi ex communi usu hominumque impositione pro Filio, & Spiritu sancto eandem cum Patre naturam habentibus supponit. Nequit ergo hanc impositionem priuatus error, & singulare arbitrium mutare. Neque obstat verba esse signa conceptum, vt inde inferas illa verba conceptum falsum significare, quia non sunt signa illius conceptus falsi ex communi hominum impositione tamen à proferente ad eum significandum accipiuntur, sed potius sunt signa conceptus veri, quem proferens habet, vel habere debebat.

7. Verum esto error priuatus non mutet formam sacramenti, at videtur impedire debitam intentionem in illius administratione. Qui enim Sacramentum ministrat, intentionem habere debet administrandi sacramentum, & significationem, quam Christus instituit, & Ecclesia vtitur. At huic intentioni priuatus error in forma obstat, si quidem cre-

dens v. g. Filium esse creaturam, cum sub nomine Filij Sacramentum administrat, intendit sub nomine Filij creaturam administrare. Alias non esset haereticus in illius sacramenti administratione. Ergo deficit ab intentione, quam Christus habuit, & Ecclesia vtitur.

8. Ceterum tenendum est per se loquendo errorem priuatum non impedire debitam in Sacramento intentionem, si simul cum supra dicto errore intentionem habeas administrandi, sicuti Christus instituit: sic aliis relatis docent Suarez. *disp. 1. sect. 5. Aegid. de Coninch. q. 65. art. 8. dub. 1. n. 61. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 4. n. 5. & colligitur ex cap. si qui apud illos, & sequentibus de consecrat. dist. 4. & ex Trident. sess. 7. can. 4.* desinente, anathema esse dicentem non esse verum baptismum, qui datur ab haereticis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia Ratio verò est, quia ex suppositione, quod haereticus intendit Sacramentum administrare, sicuti Christus instituit, eo ipso impedit, ne priuatus error in administrationem insuar; illa enim prima intentio vniuersalis, & recta administrandi Sacramentum, sicuti Christus absoluta est, & efficax causa Sacramenti, & cum administratione conformatur, error vero priuatus cessat influere in sacramenti administrationem: quia haereticus non habet voluntatem sacramentum administrandi secundum suum particularem conceptum, nisi ex suppositione quod verus sit, & Christi institutioni conformis. Vnde rare optime potest, quod administrans Sacramentum errorem habeat etiam actualement circa illius administrationem, & nihilominus voluntatem, seu intentionem rectam in illius administratione habeat, eo quod haec voluntas non conformetur errori, sed iudicio Ecclesiae recto, iuxta quod intendit sacramentum administrare. E contra dicendum esset, si errans expressam voluntatem habeat non aliter ministrandi sacramentum, nisi secundum suum erroneum conceptum, nam eo casu deficit intentio requisita in Sacramenti administratione, quae necessariò debet esse recta, & Christi & Ecclesiae voluntati conformis, & ita sustinet Suarez, Aegid. & Layman. supra. Quod idem esse credo, si expressam, & absolutam voluntatem haberet haereticus administrandi Sacramentum secundum suum erroneum conceptum, taceret, & virtualiter excludit legitimam intentionem intentioni Christi, & Ecclesiae conformem: quia cum illa expressa, & absoluta voluntate haec comparari non potest.

9. Hinc fit quid sit dicendum, si crederes aliqua verba in administratione sacramenti necessaria essentialiter esse, cum tamen non sint, & contra aliqua non necessaria, quae tamen necessaria essentialiter existunt? Si enim expressam, & absolutam voluntatem habeas ministrandi sacramentum: qualiter Christus instituit, verum conficitur sacramentum, quia illa administratio non priuato tuo errori, sed Ecclesiae iudicio conformatur. At si velis absolute administrare sacramentum sub forma, quam credis veram, cum tamen falsa sit, & à Christi institutione aliena, nequaquam sacramentum conficitur, quia non potest sacramentum conficere, nisi voluntatem habeas Christi institutioni conformem.

Secundò, si errorem commissum circa subiectum sacramentum Baptismi, Confirmationis, aliorumque Sacramentorum, Matrimonij excepto, non vitare regulariter sacramentum, quia non obstat rectae intentioni. Non enim ex eo, quod credas esse verum, cui sacramentum baptismi ministras, cum tamen forma sit, sacramentum annullatur, neque ex eo quod irregularis, vel excommunicatus existat, qui suscipit Ordines, cessat Ordinatio. Nam esto nolles excommunicatum, & aliis impeditum Ordinibus insignire, si cognosceres, ac cum ignoranter procedis, vis presentem ordinare, si Ordinibus valide recipiendis capax sit. Excludi ab hac doctrina sacramentum matrimonij, cuius valori obstat error personae, eo quod obstat valori contractus, in quo sacramentum fundatur. Atque ita docent Henricus, lib. 2. sum. cap. 8. n. 5. Paul. Layman. lib. 5. tract. 1. cap. 4. in fine.

11. Aliud verò, quod explicandum proposuimus est, quae variatio formae, seu materiae peccaminosa sit? Breuiter respondeo illam mutationem, quae sacramenti valorem infirmat esse grauiter peccaminosam, neque ad vllam causam admittendam, quia est sacramenti irrisio, & grauis illius iniuria contra Christi Domini institutionem, sic ex omnium sententia Aegid. de Coninch. q. 60. art. 8. dub. 2. in princ. At si mutatio valorem Sacramenti non impedit, alicui videri posset non esse graue, sed solum leue peccatum ea mutatione vt, quia est accidentalis mutatio. Sed omnino tenendum est per se, & seclusa necessitate mortale peccatum esse, quia est saltem contra praecipuum Ecclesiae in Christi institutione fundatum. Ecclesia namque praescribens modum in administratione Sacramentorum, illum seruandum praecipit, aliis in re ita graui, qualis est modus administrandi Sacramenta, nihil firmum esset si fideles obligari non essent vnicum, & vniuersum modum seruare. A qua regula solum excipi potest aliqua mutatio accidentalis in communi hominum estimatione leuissima. Quae autem haec sit constabit

stabit ex dicendis in singulis Sacramentis. Atque ita sustinentur ad id de Coninch. q. 60. art. 8. dub. 2. in fine. n. 84. Bonac. disp. 1. q. 2. p. 1. à n. 33.

Dixi seclusa necessitate. eò quòd graue dubium sit, an ea stante mutare possis modum, & ritum in administratione Sacramentorum ab Ecclesia prescriptum. Cuiusmodi satisfecimus, tum tract. 2. de peccat. disp. 1. pun. 13. & tract. 3. disp. 1. pun. 16. & quando liceat vti opinione probabili, & materia dubia in Sacramentorum administratione, tract. 1. disp. 2. pun. 5.

P V N C T V M I V.

De causa efficiente Sacramentorum, quoad eorum institutionem.

1. A summo Deo tanquam à principali auctore sunt omnia Sacramenta instituta, à quo communicata est Christo Domino, quòd homo est, potestatis Sacramenta instituendi.
2. Hanc potestatem, quam Christus habuit, nemini, alteri communicauit.
3. Communicari tamen potest pura creatura, sed non aequè perfecta.

Duplex est causa efficiens Sacramentum. Alia instituens alia institutum ministrans. De causa instituyente agemus in presenti, & in sequenti puncto de ministrante.

1. Certum est Sacramenta omnia à summo Deo, tanquam à principali auctore instituta esse, quia solus Deus gratiæ sanctificantis auctor est, ac proinde ille solus instituere signa potest, quibus positis gratia conferatur, vel conferenda significetur. Sic D. Thom. quem omnes sequuntur q. 64. art. 2. Neque huic veritati obstat, quòd tempore legis nature Abrahamus, & tempore legis scriptæ Moyses, & tempore legis gratiæ Christus Sacramenta à Deo instituta manifestauerint, sicuti dixit Paul. ad Hebr. 1. multifaria, multisque modis olim Deus loquens in Prophetis, nouissimè diebus istis locutus est nobis in filio, &c. quia Abrahamus, & Moyses non Sacramentorum institutores, sed promulgatores fuerunt. Christus verò Dominus, quòd homo est, Sacramentorum nouæ legis promulgator fuit, sed non primarius institutor, & auctor, quia non ex virtute propria, sed ex accepta à Deo Patre, & ab ipso qua Deus est, gratiam sanctificantem confert, aut conferre potest: sic D. Thom. q. 64. art. 1. ibidem, Suarez. disp. 12. sect. 1. concl. 2. & 3. Egid. de Coninch. art. 2. & 4. dub. 1. & 2. Bonac. de Sacrament. disp. 1. q. 3. p. 1. n. 2. & 3. Paul Layman lib. 5. tract. 1. cap. 5. q. 1. Verum etsi Christus Dominus, quòd homo est, non fuerit primarius Sacramentorum nouæ legis auctor, & institutor, at verè, & proprio illorum fuit institutor ex potestate à Deo accepta: ob excellentiam enim, quam habet humana natura ex vnione hypostatica ad Verbum, data fuit Christo Domino, quòd homo est, potestas signandi signa sensibilia, quibus gratia communicaretur, iuxta illud Marc. 16. Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra. Ex qua potestate Sacramenta omnia nouæ legis instituit, in quò maxime differt ab Abrahamo, & Moyse, qui solum fuerunt promulgatores Sacramenti à Deo signati, non tamen ipsis data fuit potestas sensibilia signa designandi, quibus gratia communicaretur, sicuti data fuit Christo Domino, quòd homo est.

2. Hanc potestatem excellentiæ ipse Christus nobis promeruit, & insuper promeruit nobis vsum illius potestatis, & sacramentorum operationem. Quia hoc meritum & Christum commendat eiusque dignitatem extollit, & nos eius obsequio strictius obligat, & diuincit. Nemini autem hanc potestatem Christus Dominus communicauit, nec vlli alteri præter Christum à Deo data fuit, sicuti aperte colligitur ex Trident. sess. 7. can. 1. dicente, anathema esse qui diceret omnia sacramenta nouæ legis non fuisse à Christo Domino instituta, & sess. 14. can. 1. Idem de extrema vnctione definitur, de qua poterat speciale dubium esse, eò quòd expressè ex nullo loco Euangelij colligatur Christum Dominum hoc Sacramentum instituisse. At traditione Ecclesiæ, cuiusque declaratione pro certo tenendum est hoc Sacramentum, sicut & reliqua omnia per se instituisse. Apostolis autem illius, & aliorum prædicationem, dispensationem communicasse. Iuxta illud 1. Corin. 4. n. 1. Sic nos existimet homo vti ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei, id est sacramentorum. Expeditur namque, ut Christus Dominus antequam ad celum migraret, suam Ecclesiam perfectè fundaret. At ad illius perfectum fundamentum Sacramentorum institutio peruenit. Ergo ab ipso, & non ab Apostolis omnia fuerunt instituta, & ita sustinentur D. Thom. q. 60. art. 4. Suarez. disp. 11. sect. 1. Valq. disp. 13. cap. 1. Egid. de Coninch. dub. 1. à num. 7. & dub. 2. n. 19. Paul Layman lib. 5. tract. 1. c. 5. q. 1. & 2. Bonac. disp. 1. q. 3. p. 1. à n. 4. 3. Solum est inter Doctores controuersia, an ea potestas, quam habuit Christus Dominus, quòd homo est, aliqui pura

Ferr. de Castro Sum. Mor. Pars IV.

creatura communicari possit? Alij affirmant, alij negant, quorum opiniones conciliantur optimè Egid. de Coninch. dicta. q. 64. art. 4. dub. 2. Paul. Layman. lib. 5. sum tract. 1. c. 5. q. 2. dicentes communicari posse, sed non cum ea perfectione, ac fuit Christo communicata. Priorem partem probò, quia potuit Deus pura creatura in præmium alicuius boni operis facti, vel faciendi, vel ex pura liberalitate potestatem concedere designandi aliqua signa stabilia, quorum recto vsui gratiam iustificantem annecteret. Sed hæc est potestas sacramenta instituendi. Ergo pura creatura hæc potestas communicari à Deo potest. Secundam verò partem, scilicet hanc potestatem non esse ita perfectam, sicuti est perfecta, quam habuit Christus, sic manifesto: quia Christo fuit concessa hæc potestas quodammodo ex debito, tum ob excellentiam personæ, tum ob eius opera de condigno meritoria huius potestatis, & illius vsus, ac effectus, quæ nullatenus pure creatura conuenire possunt. Non enim pura creatura hæc potestas debita esse potest, neque ob eius excellentiam, neque ob opera meritoria, cum nulla pura creatura de condigno mereri possit alieni peccati remissionem.

P V N C T V M V.

De efficiente Sacramentorum causa, quoad eorum administrationem.

1. Minister Sacramentorum solus est homo viator.
2. Legitima intentio ad valorem Sacramenti requiritur.
3. Actualis necessaria non est, sed sufficit virtualis.
4. Quando hæc intentio virtualis adstet, explicatur.
5. Habitualis, & interpretatiua intentio non sufficit.
6. Intentio sufficiens debet esse absoluta, non conditionata pendens à futuro euentu. Excipitur matrimonium.
7. Intentio sub conditione præsentis, vel præterita nõ viciat Sacramentum, illicitè tamè apponitur absq. causa rationabilij.
8. Probitas ministri ad valorem sacramenti necessaria non est, bene tamen ad illum licitum vsum.
9. Existens in peccato, & Sacramentum ministraturus debet conari ad conuersionem.
10. Excipitur ab aliquibus administratio baptismi factus solemnitate. Non admittitur exceptio.
11. Alij excipiunt sacramentum matrimonij. Sed neque hæc exceptio approbatur.
12. Alij, sed pauci excipiuntur Eucharistia ministratorem. Sed reprobanda est exceptio ut aliena à veritate.

1. Sacramentorum precipue nouæ legis solus est constitutus minister homo viator, quia pro cursu huius peregrinationis, & in illius subsidium sunt à Christo instituta, & hominibus concessa. Expeditur ergo solum hominem in hac vita degentem illorum ministrum esse: vti docuit D. Thom. q. 64. art. 7. quæ ferè omnes Doctores sequuntur apud Egid. ibi, & Suarez. disp. 13. sect. 1. Bonac. disp. 1. q. 3. pun. 1. à n. 9. Hinc fit neque demones, neque Angelos beato sacramentorum ministros esse. Quod si aliquando constaret demones, vel Angelos sacramentum aliquod ministrasse, credèdum est Angelis datam esse à Deo potestatem, & ex hac potestate diuinitus, & miraculosè accepta sacramentum concessisse, vt multis exemplis exornat Sayr. lib. 2. de Sac. c. 3. q. vnica art. proposit. 5. Demoniis autem nunquam credendum est hanc potestatem communicari, sed ex sua malitia sacramenti ministratorem attentasse. Sic D. Thom. q. 64. art. 7. Valq. ibi. Egid. de Coninch. n. 5. & seq. Sayr. dicto lib. 2. c. 3. q. vnica. art. 2. & 3. Bonac. disp. 13. p. n. 10. & seq. Suarez. disp. 13. sect. 1. 2. Duplex pro sacramentorum administratione expostulatur in ministro conditio, videlicet legitima intentio, & pura conscientia. Si de intentione legitima loquámur, ita necessaria est ad sacramenti valorem, vt ea deficiente nullum sacramentum conficiatur: cum enim sacramenti ministratio libera esse debeat, necessario expostulatur in ministro voluntas libera illius, atque adeò quòd liberè velit, & intendat sacramentum conficere, sicut Christus instituit. Conclusio est de fide definita à Trident. sess. 7. can. 11. & sess. 14. can. 9. & à Florent. Concilio, Decretio de vnione Armeno.

3. Quapropter solum est dubium, quæ intentio sufficiat, & necessaria sit: Sufficere actualem nemini potest esse dubium cum sit intentio præcipua, quæ haberi potest. Suarez. disp. 13. sect. 3. circa medium. Valq. 5. p. disp. 138. cap. 6. Bonac. disp. 1. q. 3. p. 2. §. 3. à num. 11. At hæc intentio actualis necessaria non est, sed sufficit virtualiter, & moraliter perseverans. Non enim expeditur Christum Dominum in Sacramentorum administratione expostulare voluntatem moraliter impossibilem: haberi autem communiter voluntatem actualem vix erat possibile. Non igitur, est censendum illam Christum Dominum expostulare. Sic D. Thom. quest. 64. art. 9. Suarez. disp. 13. sect. 3. circa medium. Egid. de Coninch. art. 8. dub. 2. Sayr. lib. 2. cap. 4. q. 4. art. 2. Bonac. disp. 1. q. 3. p. 2. §. 3. à num. 11. Paul.

Paul. Laymann. *lib. 5. tract. 1. cap. 5. concl. 2.* & alij iuveni apud ipsos.

4. Quod si iniquitas, quando censetur habere intentionem virtuales Sacramentum efficiendi? Respondeo te censeri illam habere, cum actualis tua voluntas in aliquo opere ad Sacramenti administrationem ordinato perseverat. Secus vero si actualis voluntas extraneo opere, & alieno à Sacramenti administratione interrumpatur. Exempla sunt, si velis sacrum facere, aut Baptismum, vel Ordinem ministrare, & ex hac voluntate pergis ad ecclesiam, vestimenta assumis, aliaque necessaria preparas, talis voluntas tum in consecratione itineris, tum in susceptione sacrarum vestium, tum in aliorum requisitorum functione virtualiter perseverat, quia perseverat illius actualis voluntatis, virtus, & efficacia, si quidem ob eam voluntatem & in illius executionem ea opera fiunt. Secus esset, si habitam voluntate Sacramentum efficiendi te diverteres ad aliud opus praestandum, quod neque ex illa voluntate nascitur, neque ad illius executionem dirigitur; quia eo opere posito prima illa voluntas actualis ministrandi Sacramentum interrumpitur, cum neque actualiter, neque virtualiter duret. Sic explicant Bonac. *disp. 1. de Sacram. q. 3. p. 2. §. 1. num. 3.* Paul. Laymann. *lib. 5. tract. 1. cap. 5. §. 7. n. 11.* Egid. de Coninch. *q. 64. art. 8. dub. 2. num. 71.*

5. Praeter hanc voluntatem actualem, & virtuales est alia voluntas, quae vocatur habitus, & interpretativa: habitualis, inquam, quia habitus manet; interpretativa vero, quia homines interpretantur, ac si actualiter adesset, eod quod praeerit & reuocata non sit. Haec igitur voluntas, ut ab actuali, & virtuali distincta est, insufficientis est ad Sacramenti administrationem: quia Sacramenti causa non est; siquidem ex illa voluntate praeerita, & in habitu permanenti neque Sacramentum, neque alia actio, quae Sacramenti administrationi connexa sit, procedit. Quod à fortiori verum habet, si ministratio contingeret tempore quo rationis vsu destitutus esset. Nam esto habuisses antea voluntatem efficiendi Sacramentum, illamque haberes, si rationis compos esses; quia tamen de facto cum illud Sacramentum conficis, non praecedis humano, & rationabili modo, ea de causa voluntas illa insufficientis est: Christus enim instituens Sacramentum, & potestatem hominibus ea administrandi concedens voluit, ut secundum rationem administrarentur, quod fieri non potest ab hoc rationis vsu destituito. Neque huic veritati obstat, quod adulto destituito vsu rationis Baptismi Sacramentum, Ordinem, Extremam unctionis, imò & Penitentiae concedi possit, si antea ad illa Sacramenta recipienda se disposuit, quia minus ad recipiendum; quam ad agendum requiritur. Et praeterea quia concedi Sacramenta amentibus per se non debet, secus vero quod per amentes ministrantur, sicuti indecens non est, sed potius misericordiae, & liberalitatis opus, quod tua bona in amentes pauperes distribuas; ac dedecere maxime quod ea per amentes distribuere. Neque item obstat homicidium tibi imputari in amentia, vel ebrietate commissum, si cum inebriatus es prauidisti commissurum, quia ad hanc impurationem sufficit, quod causam homicidij apposueris liberè, at ad Sacramentum ministrandum non sufficit praebere causam illius, sed insuper requiritur, ut plumper Sacramentum liberè, & humano modo ministraretur: quia est dispensatio à Christo concessa suorum meritorum, quam non est credendum concessisse hominibus irrationabili modo operantibus. Non igitur intentio habitualis, ut distincta an actuali, & virtuali sufficit ad Sacramentum ministrandum. Atque ita sustinetur ex communium omnium sententia Suar. *disp. 13. sect. 3. concl. 1. §. 2.* Egid. de Coninch. *q. 64. art. 8. dub. 2. n. 7. 3.* Bonac. *disp. 1. q. 3. punct. 2. §. 3. n. 11.* Paul. Laymann. *lib. 5. tract. 1. de Sacram. cap. 5. circa finem.* & alij plures apud ipsos.

6. Rursus intentio actualis, vel virtualis efficiendi Sacramentum, seu faciendi, quod Christus instituit, debet necessariorum esse absoluta, cum apponitur materia, & forma Sacramenti non conditionata pendens à futuro euentu. Quia in potestate ministri constitutum non est materia, & forma Sacramenti posita eorum significationem suspendere. Non enim ex intentione ministri, sed ex Christi institutione significationem habent. At Christus Dominus materiae, & formae Sacramenti significationem gratiae annexit. Non igitur potest minister illam suspendere vsque ad futurum euentum. Quocirca non potest minister hodie Petrum baptizare, ordinare, confirmare sub conditione, quod in crastinum misericordiae, vel poenitentiae actum exerceat. Quia nequit intentionem efficiendi Sacramentum habere pro tempore, quo non est illius materia, & forma. At tempore, quo conditio purgatur neque verba baptismi proferuntur, nec Petrus aqua mergitur. Ergo non est illius materia, & forma. Ergo non potest esse intentio illo tempore Sacramenta efficiendi, Sic docent plures relati ab Henric. *lib. 1. c. 10. n. 7.* Suar. *disp. 13. sect. 3. concl. 3.* Coninch. *q. 64. art. 8. dub. 2. conclus. 2. §. 3.* Bonac. *de Sacram. disp. 1. q. 3. punct. 2. §. 2. num. 19.* Paul.

Laymann. *lib. 5. tract. 1. de Sacram. cap. 5. concl. 4.* Ab hac doctrina praedicti Doctores excipiunt & bene Sacramentum matrimonij, eod quod eius fundamentum sit humanus contractus, qui pendere potest à conditione futura, & ea forma perficit. Quod in aliis Sacramentis vixit materia, & forma physica & non morali constantibus esse non potest.

7. Verum si conditio, sub qua Sacramentum ministratur praesens est, vel praeterita, validum est Sacramentum sub ea conditione ministratum, quia eius significationem non suspendit, cum sit intentio efficiendi Sacramentum eo tempore, quo ministratur eius materia, & forma, siquidem eo tempore conditio existit, atque ita docent Suar. *dicta d. 13. sect. 3. concl. 3.* Coninch. *q. 64. art. 8. dub. 2. concl. 2.* Bonac. *disp. 1. de Sacram. q. 3. p. 2. §. 3. n. 18.* Laymann. *lib. 5. tract. 1. de Sacram. cap. 5. in fine.* & alij.

Verum etsi Sacramentum posita conditione de praeterito, vel de praesenti validum sit; at graue peccatum est eo modo absque causa saltem probabilis administrari, eod quod te exponas periculo irritum faciendi Sacramentum casu quo non adesse conditio, sub qua illud ministras. Sic Henric. *lib. 1. cap. 10. n. 7.* Suar. *disp. 13. sect. 3. concl. 3.* Bonac. *disp. 1. q. 3. p. 2. §. 3. num. 20.* & alij apud ipsos.

8. Secunda conditio, quae pro Sacramentum administratione requiritur, est probitas ministri. Sed haec ad validum vsu Sacramenti necessaria non est. Non enim Christus Dominus suorum Sacramentorum valorem, & efficaciam ex fide, & probitate ministri pendere voluit. Sicuti docuit D. Th. quem ferè omnes sequuntur, *q. 64. art. 5.* Egid. de Coninch. *Valq. Pesant. ibid. Suar. disp. 13. sect. 4.* Bellarm. *lib. 1. cap. 26.* Sayr. *lib. 2. cap. 6. art. 2. §. unica.* Bonac. *disp. 1. de Sacram. q. 3. p. 2. §. 1. num. 1.*

Verum etsi haec conditio ad valorem sacramenti necessaria non sit, at necessaria est ad licitum illius vsu: cum enim sacramenta conferens Christi minister sis, & suorum meritorum dispensator, irreuerentiam non leuem committis aduersus dignitatem Christi & suorum meritorum, si ei gratias non sis, sed potius in peccato mortali existas, illiusque sis hostis, & inimicus, ac diaboli mancipium. Quod à fortiori procedit, quando ex susceptione alicuius Sacramenti ad ea sacramenta ministranda consecratus existis, quia eo ipso specialem obligationem subis ea dignè tractandi. Atque ita docent D. Thom. *q. 64. art. 4. §. 6.* Galet. *ibid. Valen. tom. 4. disp. 3. §. 5. punct. 3.* Coninch. *art. 6. dub. 1. concl. 1.* Suar. *disp. 16. sect. 3. Valq. 3. disput. 136. cap. 1. 2. §. 3.* Bonac. plures referens, *de Sacram. disp. 1. q. 3. p. 2. §. 1. n. 2.* Laymann. *lib. 5. tract. 1. cap. 5. concl. 2.* & sumitur ex August. relato in *cap. omnia 1. q. 1.* ibi omnia sacramenta cum obesse indignè ministrantibus, profunt tamen per eos dignè sumentibus. Idem colligitur ex *cap. ult. 15. q. 8.* ibi mali bona administrantes se tantummodo ledunt, & *cap. ult. de cohabit. clericor. §. mulier.* ibi. Verum etsi quemlibet pro peccato mortali quoad seipsum constet esse suspensum, &c.

9. Hinc fit te existentem in peccato mortali, & volentem administrare quodlibet sacramentum, obligatum esse sub graui culpa conari ad contritionem habendam, nisi forte ob angustiam temporis, quo sacramentum necessariorum ministrandum est, videaris non potuisse contritionem excitare, & ritè disponi. Sic praedicti Doctores. Specialiter Valq. Egid. Laymann. quia eo ipso, quo sacramentum ministras, personam Christi geris, & suorum meritorum es dispensator. Debes ergo à Christo assimilari, & eius merita dignè tractare. Excusari autem potes, sed raro ab hac obligatione, si ita urgeat necessitas, Sacramentum v.g. Baptismi, vel Poenitentiae merito ministrandi, ut moraliter non potueris prius à peccato purgari, quia cessat irreuerentia sacramenti eo celerem illius administrationem, & proximi necessitatem, sicuti cessat, cum indigno sacramentum ministras, ne eum infames, ut bene notauit Egid. de Coninch. *q. 64. art. 6. dub. 1. num. 22.* Laymann. *lib. 5. sum. tract. 3. cap. 5. n. 8.*

10. Aliqui excipiunt ab hac doctrina administrationem sacramenti Baptismi sine solemnitate à sacerdote factam, eod quod haec administratio à laico fieri possit, nec sit proprie actus Ordinis, nec procedat à sacerdote, ut à ministro ad eum ministrations modum consecrato, & quasi ex officio deputato. Sic D. Thom. *3. p. q. 64. art. 6.* Suar. *disp. 16. sect. 4. per totam specialiter in fine.* Valen. *pun. 3. Sayr. lib. 2. cap. 7. q. 1. art. 2. §. 4.* Bonac. *de Sacram. disp. 1. q. 3. p. 2. §. 1. n. 11. §. 12.* Eman. *Sa. verbo baptismus, n. 1. §. 15. in edit. Romana.* & alij. Sed haec exceptio admitti poterat comparatione laici in necessitate baptismum ministrantis, non tamen in sacerdote, qui ratione consecrationis deputatur ad quorumlibet Sacramentorum dispensationem, ac proinde quocumque, & quomodocumque ministrat, ministrat ex officio: si enim cum solemniter baptizat, censetur esse minister publicus ab ipsa ordinis susceptione deputatus etiam cum abique solemnitate ob occurrence necessitatem baptizat, debet censeri publicus minister, & ex officio ad id deputatus, quia baptismus solemniter à priuato solum differt in ceremoniis, & ritibus

ritibus ab Ecclesia institutis. Ergo si Sacerdos ex vi suscepti ordinis consecratur ad ministrandum baptismum, æque ad ministrandum baptismum solemniter, & priuè consecratur, neque ex vi consecrationis vnum præ alio spectari potest, alias solemnitas à iure diuino esset. Sic fulsinent Aegid. de Coninch. q. 64. art. 8. num. 36. Paul. Layman. lib. 5. tract. 1. §. 5. concl. 2. §. 3.

11. Secundo excipiunt alij matrimonium, affirmantque contrahentes illud in peccato mortali mortaliter non peccare, quia parte illius Sacramenti sunt ministri, esto peccent qua parte obicem ponunt gratiæ recipiendæ, quia non sunt ad illud ministrandum specialiter deputati. Sic docuerit Sorus in 4. disp. 1. q. 5. art. 6. Sayr. lib. 2. de Sacram. cap. 7. q. 1. art. 5. Sanch. lib. 2. de matr. disp. 6. num. 4. Suar. 3. p. q. 65. disp. 16. sect. 4. vers. ad fundamenta. Bonac. disp. 1. de Sacram. q. 3. p. 2. §. 1. num. 9. Aegid. de Coninch. q. 64. art. 8. dub. 1. n. 38. Sufineri hæc exceptio potest vt satis probabilis. Sed probabilius existimo tam hanc, quam præcedentem exceptionem admittendam non esse, sed omnino affirmandum cuiuslibet Sacramenti consecrationem in peccato mortali graue peccatum esse. Quia censo grauem irreuerentiam Christo fieri, si ab eius hoste, & inimico eius merita assumuntur dispensanda. Neque obstat quod minister non sit ex officio ad id specialiter deputatus, quia irreuerentia non tam fuitur ex deputatione, quam ex ministerio ad quod minister est deputatus. Alias si ex deputatione sumeretur irreuerentia iniuriæ ordinibus minoribus, & illorum actus exercens in peccato mortali peccaret mortaliter. Idemque esset de confirmatio in fide, & illam coram tyranno proficiente in peccato mortali, & de coniugibus vni matrimonij in peccato mortali vacantibus, quia ad hæc omnia sunt ex officio deputati. Quæ certè admittenda non sunt. Non igitur ex deputatione, sed ex ministerio ad quod quis est deputatus irreuerentia desumenda est. Fateor tamen ex deputatione irreuerentiam augeri, sed intra eandem speciem, non tamen transferri in aliud irreuerentiæ genus, ac proinde si ministerio Sacramenti absque deputatione solum esset veniale peccatum, ob deputationem mortale esse non potest.

12. Tertio excipiunt alij sed pauci Eucharistiæ consecratæ ministracionem, eo quod hæc ministratio non sit sacramenti consecratio, sed consecrati distributio, ac proinde non videtur grauis irreuerentia Christo facta, si in peccato mortali fiat. Alias Diaconus, imò Laicus in necessitate sacramentum sibi, vel alteri porrigens peccaret mortaliter, quod non videtur admittendum. Non igitur hæc distributio in mortali mortale constituit. Deinde non esset mortale Christum in terra existentem à peccatore humiliter, & reuerenter tangere, neque etiam existentem in venerabili Eucharistiæ sacramento. Sic fulsinent Henric. quodlib. 6. q. 10. Martin. Ledesma 1. r. 4. q. 5. n. 6. dub. 3. relati à Sayro statim referendo. Didacus Nunez. q. 4. art. 6. disp. 1. concl. 2.

Sed hæc exceptio nullatenus est admittenda, quia distributio sacramenti Christum continentis est actio religiosissima, & grauisima: per illam enim merita Christi Domini communicantur, & recipientes cum Christo vniuntur. Requirit ergo in distribuente puritatem, præcipue cum hæc distributio nomine Christi fiat, & maxime si fiat à Sacerdote, & à Diacono in necessitate, qui sunt ministri ad hoc munus deputati. Et ita loquentes de sacerdote, & Diacono docent Sylu. verbo Eucharistia, 1. q. 4. Sorus in 4. disp. 13. q. 1. art. 3. Suar. disp. 16. sect. 4. disp. 72. sect. 4. Greg. de Valen. 1. 4. disp. 6. q. 10. punct. 1. Sayrus lib. 2. c. 7. q. 1. art. 5. num. 6. Aegid. de Coninch. q. 64. art. 6. dub. 1. n. 35. Bonac. disp. 1. q. 3. punct. 2. §. 1. circa finem. Neque est simile de tangente Christum in terris existentem, quia ille contractus, sicuti & contactus sacramenti non esset sacramenti, & meritum Christi distributio, & communicatio, ac proinde non æqualem puritatem expostularet, sicut expostulat sacramenti distributio. Ex quo fit leuare Eucharistiam in terra existentem & ex vno alteri in aliud transferre non esse mortale, esto à peccatore fiat, quia non est sacramenti distributio, neque illa irreuerentia tanta, vt mortale peccatum consecratur constituit. Sic Suar. disp. 72. sect. 4. vers. sed obicitur. Valq. disput. 136. n. 39. Aegid. de Coninch. q. 64. art. 6. dub. 1. n. 39. Bonac. de Sacram. disp. 1. q. 3. p. 2. §. 1. circa finem. Sayrus supra num. 8.

PUNCT. VI.

Qualiter probitas requiratur in conscientibus Sacramentalia, exercentibusque ordinis functiones, aliorumque Sacramentorum vsum.

1. Plures docent esse peccatum mortale conscicere sacramentalia in peccato mortali.
2. Probabilius est oppositum.
3. Fit satis oppositio fundamenta.
4. Non peccat mortaliter (secluso scandalo) Episcopus peccator conferens primam tonsuram, benedicens oleum, consecrans Aliares.

5. Neque Concionator verbum Dei in peccato predicans.

1. Status communis sententia est peccatorem conscientem sacramentalia, exercentem actus ordinis sacri mortaliter peccare, quia indignè tractat munus sacrum ad quod est vi consecrationis deputatus. Colligitur ex Gregor. c. vlt. de temp. ordinat. Vbi postquam dixit clericos occulta adulteria, vel alia crimina committentes postquam penituerint impediendos non esse, ne ad altiōres Ordines ascendant, neque in susceptis ministrent, subiungit. Quod si penituerint monendi sunt, & sub interminatione diuini iudicij obtestandi, vt in testimonium suæ damnationis in susceptis etiam Ordinibus non ministrent. Est igitur peccatum mortale cuiuslibet Ordinis sacri ministratio. Sic Nauar. c. 25. n. 72. & c. 27. n. 163. Sayrus pluribus relatis, lib. 2. de sacram. c. 7. q. 2. art. 1. De aliis vero functionibus Ordinum minorum, aliorumque sacramentorum vsu, censent non esse mortale si à peccatore fiat, quia non videntur ita grauem irreuerentiam constituit.

2. Ceterum probabilius existimo nullum exercitium Ordinis, vel alterius sacramenti præter sacramenti ministracionem à peccatore factum mortale esse, sic docuit Henric. de Gandauo quodlib. 6. q. 30. Sorus in 4. disp. 1. q. 5. art. 6. & disp. 24. q. 1. art. 4. post. 7. concl. §. 1. disp. 25. q. 1. art. 4. Palau. 4. disp. 3. §. 6. disp. 2. Suar. disp. 16. sect. 3. Greg. de Valen. 1. 4. disp. 3. q. 5. punct. 3. Aegid. de Coninch. q. 64. art. 7. dub. 1. n. 39. Bonac. disp. 1. q. 3. punct. 3. §. 1. n. 4. & seqq. Valq. 3. disp. 136. n. 50. Fauct Paulus Laymann. lib. 5. tract. 1. c. 5. concl. 4. Ratio ea est, quia neque ex muneris sanctitatis, & dignitate, neque ex deputatione ad ipsum exercendum videtur colligi mortalem irreuerentiam esse in peccato mortali exerceri. Quia omnia illa munera ex se sanctitatem non conferunt, ac proinde illa exercens merita Christi non distribuit. Non igitur sub graui culpa sanctitatem habere tenentur ea exercentes. Et confirmo. Initium Ordinibus minoribus deputatus est ad illorum ordinum exercitium, quod ferè æquè dignum est, ac exercitium Subdiaconi, & Diaconi. Item suscipiens Confirmationis Sacramentum deputatus est ad fidem coram tyranno profitemdam, qui actus dignissimus est, & tamen si hunc actum peccator exerceat, non obinde peccabit mortaliter, sicuti neque iniuriæ minoribus actus illorum Ordinum exercens. Ergo neque etiam est censendus peccare mortaliter exercens actus Ordinum maiorum: cum deputatione æqualis sit in omnibus iis actionibus; & ferè in eis nullus excessus sanctitatis, & dignitatis.

3. Neque obstat Gregor. IX. in cap. vlt. de temp. ordin. deficientem Clericos peccatores in susceptis Ordinibus ministrantes ministrare in testimonium suæ damnationis. Non enim ministrant in damnationem, sed in testimonium damnationis, eò quod ipsa sua ministracione, quæ sancta est, testantur damnatione dignos esse, non ob ministracionem, sed ob peccata quibus maculari sunt, cum in susceptis Ordinibus ministrant. Alias Clerici minoribus Ordinibus initiati, & in ipsis ministrantes ministrarent in damnationem suam, peccarentque mortaliter, cum Pontifex de omnibus Clericis generaliter loquatur. Non igitur definit Pontifex ministracionem Clericorum peccatorum esse in illorum damnationem, sed in testimonium damnationis, quia ipsamet ministratio vt pote sancta testatur ipsos damnatione dignos esse, cum eorum vita puritati ministracionis non sit conformis. Sic explicat Aegid. de Conine. q. 64. art. 6. dub. 1. n. 41.

4. Hinc fit Episcopus peccatorum conferens primam tonsuram, oleum benedicens, Ecclesias, Altaria, Christina, sacra vasa, & virgines consecrantes, nuptias, aquam, populum etiam cum venerabili Eucharistiæ Sacramento benedicens, Subdiaconumque, & Diaconum peccatores solemniter Epistolam, vel Euangelium canentes non peccat mortaliter, quia non exercens actus, quibus sanctitas ex opere operato annexa sit. Sic Valen. Suar. Valq. Bonac. Coninch. & Sorus locis citatis.

5. Fit secundo Prædicatorem verbum Christi prædicatorem (secluso scandalo) mortale non committere, quia non est actus, cui sanctitas sit annexa. Deinde quia nulla consecratione, & ordine ad illud munus exercendum deputatur. Sic ex communi sententia aduersus Caier. & Nauar. tradit Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 1. c. 5. q. 4. concl. 4. in fine. Suar. disp. 16. sect. 3. circa finem Valen. 4. r. disp. 3. q. 5. punct. 3. Sayrus aliis relatis, lib. 2. cap. 7. q. 4. n. 5.

PUNCT. VII.

Qualiter gratia iustificans per Sacramenta concedatur.

1. Omnia Sacramenta nouæ legis gratiam iustificatam conferunt quantum est ex se.
2. Secus Sacramenta legis antiquæ.
3. Aliqua Sacramenta nouæ legis conferunt per se primam gratiam.

- riam, alia conferunt augmentum illius.
 4. Simul cum gratia sanctificante virtutes infunduntur.
 5. Ex vi cuiuslibet Sacramenti gratia sacramentalis conceditur. Et quæ hæc sit.
 6. Quale sit auxilium, in quo gratia sacramentalis consistit.

Explicata essentia Sacramentorum, & eorum causa efficiens explicandi sunt illorum effectus, præcipuus, & primarius est gratia iustificans, cum ad sanctificandum populum sint Sacramenta instituta. Omnia igitur Sacramenta novæ legis quantum est ex se gratiam iustificantem conferunt; ob hunc enim finem Christus Dominus ea instituit, ut aperte colligitur de Sacramento Baptismi, Ioan. 3. ibi nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non poterit introire in regnum Dei. Et de Sacramento Confirmationis. Actor. 8. per manuum impositionem dabatur Spiritus sanctus. De Sacramento Eucharistiæ habetur Ioan. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo, quod esse non potest nisi per gratiam. De Sacramento Pœnitentiæ dixit Christus, Ioan. 20. Quorum remiseritis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis retenta, erunt. De Extrema Unctione. Iacobi 5. Oratio fidei saluabit infirmum. De Ordine, 2. Timoth. 2. vt resuscites gratiam, quæ est in te per impositionem; & tandem de matrimonio dicitur ad Ephes. 5. Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo, & in Ecclesia, Præterea hæc veritas definita, & declarata est à Trid. sess. 7. can. 8. & 9. Vnde iam non licet de hac re dubitare absque manifesto hæresis periculo. Sic pluribus Patrum, & Conciliorum testimoniis exornant Sayrus. lib. 5. de Sacram. c. 1. art. 3. Valen. 1. 4. disp. 3. q. 3. punct. 1. Agid. de Coninc. q. 62. art. 1. dub. 1. Suar. ibi disp. 7. sect. 1. & alij.

2. Notanter dixi Sacramenta novæ legis. Nam antiqua non conferbant gratiam iustificantem, sed conferendam per Christum significabant. Neque huic veritati obstat, quod in circumcissione remittebatur peccatum originale, & actuale, si cum originali esset coniunctum, quia hæc remissio, esto ad præsentiam circumcissionis fieret, non virtute circumcissionis, sed ex fide in Christum venturum, quam suscipiens circumcissionem, vel eius parentes eo signo preestabantur, concedebatur, vt latius punct. 1. diximus. Et probat optimè Agid. de Coninc. q. 62. art. 6.

Deinde dixi Sacramenta novæ legis gratiam iustificantem causare, quantum est ex se, vt indicarem aliquando impediri ab huius effectus productione ob incapacitatem suscipientis, qui impedimentum apponit gratiæ, quæ illi communicanda erat per Sacramentum, si ritè esset dispositus.

3. Sed inter hæc Sacramenta est differentia; nam quedam sunt per se primario instituta ad remissionem peccati, ac proinde ad concedendam recipienti primam gratiam, qualia sunt Baptismus, & Pœnitentia. Non enim remittitur peccatum nisi gratia concedatur, ob quam causam hæc vocantur Sacramenta mortuorum, quia communicata mortuis in peccato illos excitant ad vitam communicatione gratiæ iustificantis. Reliqua verò Sacramenta sunt instituta per se primario ad augendam gratiam eaque de causa dicitur Sacramenta viuorum, quia per se expositulant, vt suscipientes vitam spirituales habeant, cum ea suscipiunt. Sed non obinde fit, quin hæc Sacramenta viuorum aliquando conferant primam gratiam non ponentibus obiecem. Si enim Sacramenta mortuorum ex sua institutione quasi secundaria augent gratiam, cum inveniunt suscipientes gratiam possidere, quid mirum quod Sacramenta viuorum ex eadem institutione vitam gratiæ tribuant, si suscipientes mortuos inveniunt dispositos tamen gratiæ suscipiendæ? Omnia enim sacramenta gratiam ex institutione significant, ac proinde illam conferre valent, neque gratia prima à secunda, seu ab illius augmento essentialiter differt, sed tantum accidentaliter. Poterunt ergo omnia Sacramenta ex institutione sua gratiam primam, vel illius augmentum conferre. Sic docent communiter Doctores teste Suar. 3. p. disput. 7. sect. 2. Agid. de Coninc. q. 62. art. 1. dub. 2. per totum Bonac. disp. 1. q. 4. punct. 2. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. n. 2. Quæ autem ad illius effectum in sequentibus explicabimus.

4. Prædicto effectui gratiæ habitualis annexæ sunt reliquæ omnes virtutes supernaturales infusæ, tam Theologicales, quam morales, quia omnes hæc gratiam, vt regnam comitantur, ac proinde Sacramentum causans gratiam ex consequenti causa est reliquarum virtutum, quæ gratiam consequuntur. Colligiturque ex Trident. sess. 6. c. 7. & notavit Bonac. disp. 1. de Sacr. q. 4. p. 1. n. 6. Suar. disp. 7. sect. 2. circa finem. Sayrus. lib. 5. cap. 5. art. 2. in principio.

5. Præter huiusmodi gratiam iustificantem, & virtutes infusæ, conceditur ex vi cuiuslibet Sacramenti ritè suscepti gratia quedam, quæ sacramentalis appellatur, eò quod ad consequendum finem illius Sacramenti dirigatur. Sic tradit expressè D. Thom. q. 62. art. 2. quem ferè omnes se-

quuntur. Consistit autem hæc sacramentalis gratia, vt à gratia iustificante, alitque virtutibus distinguitur in auxilio quodam speciali virtute Sacramenti à Deo concessio, ad finem illius Sacramenti obtinendum. Verbi gratia. Ob Sacramentum Baptismi ad puritatem animi institutum conceditur auxilium ad hanc animi puritatem conferendam, & consequenter ad seruanda omnia præcepta, reliquæque Sacramenta ritè recipienda. Ob Sacramentum Confirmationis institutum, ad nos in fide, & gratia accepta per Baptismum roborandos auxilium conceditur ad eam fidem firmiter, & constanter profitendam, gratiamque consequendam. Ob Sacramentum Pœnitentiæ datur auxilium ad detestandum peccatum, & pro commissis integrè satisfaciendum, quia hic est huius Sacramenti finis. Ob Eucharistiæ auxilium recipitur ad tentationes superandas, agendamque gratiam omnium virtutum exercitio. Ob Extremam Unctionem conceditur auxilium ad dissoluendas diaboli insidias, illiusque tentationes tempore mortis superandas. Ob Sacramentum Ordinis auxilium datur ad rectum illius usum. Idemque est in matrimonio. Sic colligitur ex D. Thom. q. 62. art. 2. Suar. disp. 7. sect. 3. concl. 2. Sayr. lib. 5. de Sacr. cap. 6. q. 1. art. 3. Penlantius, disp. 1. pag. 862. Agid. de Coninc. dicta q. 62. art. 2. Bonac. disp. 1. q. 4. punct. 1. in fine. & punct. 5. n. 2. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. n. 3.

6. Sed non caret difficultate quale sit hoc auxilium ex vi Sacramenti concessum? Nam si est auxilium efficax, inde infertur videtur ritè baptizatum, v. g. non esse gratiam amissurum, quia nunquam gratia amittitur postea efficiaci auxilio ad eam consequendam, si verò auxilium Sacramenti concessum sufficiens tantum sit, non videtur specialis fauor esse illius concessio. Tum quia auxilium sufficiens nemini denegatur à Deo. Tum quia oratione, & pœnitentia, alitque virtutum actibus poterit à Deo impetrari etiam superabundans. Propter hæc dicendum existimo vi cuiuslibet Sacramenti dari auxilium aliquando efficax, aliquando sufficiens, sed abundantius, quam concederetur Sacramento non recepto ad consequendum finem illius Sacramenti, esto oratione idipsum aliquando impetrari possit. Quando autem dandum sit auxilium efficax, vel sufficiens superabundans ex voluntate Dei pendet. Sacramentum enim solum operatur, vt ex vi illius detur auxilium ad finem ipsius consequendum, sive sit efficax, sive sufficiens. Quod verò detur determinatè auxilium efficax non tam ex Sacramento, quam ex voluntate Dei pendet. Adde esto daretur ex vi Sacramenti auxilium efficax, non inde fit gratiam nunquam amitti posse, quia non est necessarium, vt ex vi Sacramenti detur auxilium in omni tempore & occasione, sufficit si pro aliquo tempore, vnicuque occasione concedatur.

PUNCTUM VIII.

Qualiter, & quando prædictos effectus Sacramentorum operentur.

1. Sacramenta operantur suos effectus, cum sunt in esse perse, & 2. Sed qualiter hoc contingat. Proponitur dubitandi ratio.
3. Dupl. operari possunt, vel physice vel moraliter.
4. Plures Doctores firman. Sacramenta esse causas physicas.
5. Probabilis est moraliter tantum operari.
6. Quod evidentiè est comparatione gratiæ sacramentalis.
7. Ob maiorem ministrantis deuotionem, si suscipientes aquiliter sunt dispositi gratia non augetur.
8. Augetur tamen instante suscipientis maiore dignitate.

1. **S**acramenta operari suos effectus in eo instante perfecta, in quo censentur esse, certum esse debet, quia sunt signa practica, & consequenter operatiua illius quod significant. Atque ita tradit cum D. Thom. q. 62. art. 1. Didac. Nunez. difficult. 7. vers. 5. sententia. Agid. de Coninc. du. 4. n. 62. Suar. disp. 8. sect. 2. §. vltimus dicendi modus. Henriq. lib. 1. cap. 19. n. 1. & lib. 2. cap. 9. n. 1. Bonac. disp. 1. q. 4. p. 7. per totum.

2. Sed dubium est, qua ratione id fiat, eò quod in pluribus eorum materia, & forma sint entia successiua, quæ simul esse non possunt, imò potius debent non esse, vt censentur perfecte constitui. Deinde prius tempore solet apponi materia sacramenti, quàm forma, & è contra, quod valori sacramenti non obstat, si est moralis coniectio: finita enim prolatione formæ Baptismi, v. g. potest puer in aquam immergi, vel è contra prius immergi, quàm forma Baptismi proferatur. Quomodo ergo sacramenta signa practica suorum effectuum esse possunt, quando sunt, siquidem eorum partes non simul existunt? Præterea si loquamur de gratia sacramentali, vt à gratia iustificante, alitque virtutibus habitualibus distinguitur, longo tempore post sacramentum receptum conceditur, quomodo ergo sacramentum, quod non est illius causa practica, sed operatiua esse potest.

3. Pro decisione quaestionis praemittendum est dupliciter Sacramentum operari suos effectus posse, physice, vel moraliter. Physice operabuntur, si causa fuerit realis, & physica effectuum, ita ut effectus producti ex vi illius actionis quae realiter producuntur dependentiam a sacramentis habeant tanquam a causa a qua accipiunt esse: moraliter vero operabuntur effectus sacramenta, si eorum existentia ex vi diuinae promissionis annexi sint. Deus enim promittens gratiam conferre sacramento posito, ob illius positionem constituit sacramentum signum practicum, seu causam moralem gratiae.

4. Plures grauesque Doctores censent sacramenta non solum causas morales esse suorum effectuum, sed etiam physicas, Henricus lib. 1. de sacram. cap. 16. num. 4. Bellarm. lib. 2. cap. 16. n. 4. Sayrus, lib. 5. c. 7. q. unica, art. 5. 6. & 7. Pelant. 3. pag. 62. art. 1. disp. 1. concl. 3. Suar. disp. 9. sect. 2. vers. dicendum est. Bonac. disp. 9. 4. punct. 6. num. 3. Mouentur, quia hic modus operandi possibilis est. Ergo credendum est sacramentis concessum fuisse, siquidem eorum dignitate extollit, & verbis Scripturae, Conciliorum, & Patrum confirmior est. Scriptura enim, Concilia, & Patres asserunt homines sacramentis mundari, & sanctificari, illiusque sanctitatis, & munditiae causas esse, veramque sanctitatem continere, quae de morali tantum causa non videntur apte affirmari. Ergo dicendum est sacramenta physicas causas esse. Præterea si sacramenta solum moraliter suos effectus caularent, eò quòd illis positus concedit Deus gratiam promissam, solum essent signa excitantia Deum obligationis quam habet, sicuti Chirographus excitat debitorem pro pecunia promissa soluenda. At hoc falsum est, quia aliis sacramenta non essent causa gratiae, & signa practica illius, sicuti Chirographum non est causa pecuniae, neque pecuniam operatur, est illo exhibitio, & manifestatio solutio a debitore cuius est Chirographum fiat. Deinde sacramenta veteris legis praecipue circumcisio gratiam moraliter caulabat, quia circumcisio posita paruulis, & adultis remittebatur peccatum, & gratia concedebatur ex diuina promissione, sed sacramenta nouae legis altiori modo gratiam continent, & producant, quam Sacramenta vetera. Ergo non solum moraliter, sed physice caulare gratiam debent.

5. Cæterum probabilis censio sacramenta nouae legis solum moraliter suos effectus caulare. Sic colligitur ex D. Thom. q. 64. art. 1. & tradit Valq. disp. 132. cap. 3. 4. & 5. Egid. de Coninch. q. 62. artic. 4. dub. vni. 123. Becan. de Incarnat. cap. 10. n. 14. & alij plures apud ipsos. Mouet primò, quia illa potentia obediencialis appellata, quae à Doctores contrariae sententiae tribuitur cuiuslibet creaturae etiam naturali, vt possit à Deo eleuari ad quemlibet effectum supernaturalem producendum satis percipi non potest, siquidem ea potentia non potest esse ab entitate ipsius creaturae naturalis distincta, sed eadem prorsus cum ipsa, aliis non ipsa eleuaretur. At quilibet entitas naturalis non est illi per causa cuiuslibet effectus supernaturalis, neque ad ipsum producendum inclinationem habet, aliis quilibet effectus supernaturalis respiceret quamlibet rem naturalem vt propriam sui causam, à qua dependere possit. Sicuti visio beatifica respicit Deum, & creatum intellectum, ipsaque entitas naturalis peteret per se concursum, & eleuationem ad supernaturalem effectum producendum, sicuti petit intellectus creatus eleuari ad visionem beatificam. Ergo nequit Deus facere, vt quilibet entitas naturalis quemlibet supernaturalem effectum per se producat, quia nequit rerum essentias mutare. Ergo sacramenta, quae res naturales sunt, nequeunt ad producendam gratiam, reliquosque supernaturales effectus physice concurrere. Secundo mouet, nam esto supradicta potentia obediencialis physica concedenda esset cuiuslibet rei creatae, comparatione cuiuslibet effectus, nequaquam in sacramentis locum habere potest, ob rationem dubitandi in principio factam, nempe sacramenta excepto Eucharistiae esse entia successiua, cuius essentielles partes existerent simul non possunt, ac proinde nec physice caulare. Quod si dicas caulare suos effectus per illud punctum indiuisibile terminatum, quo omnia entia successiua terminantur, Obstat, quia illud indiuisibile non est sacramentum, sed sacramenti terminus, ac proinde solus terminus sacramenti proprie erit causa physica, non ipsum sacramentum. Tertio mouet, si possibile est rem, materialem eleuari ad gratiam physice producendam, negari non potest esse maximum miraculum, & diuinae omnipotentiae opus. At hoc non est concedendum absque firmo fundamento, quod tamen nullum est in Scriptura, Conciliis, & Patribus, Ergo. Deinde necessarium non est sacramentorum dignitati, hominumque utilitati. Sed absque his causis miracula asserenda non sunt. Ergo non est tribuenda sacramentis physica causalitas. Quod autem hominum utilitati necessarium non sit, quod sacramenta physica concurrant ad gratiam caulandam, euident est, nam utilitas hominum sita non est in modo, quo gratia eis communicatur, sed in ipsius gratiae communicatione, parum enim interest hominibus siue gratia

physice, siue moraliter communicetur, dummodò verè communicetur. Dignitati verò sacramentorum necessaria non est physica causalitas, cum saepe causalitas moralis nobilior sit quam physica, vt colligitur ex illo loco D. August. in Ps. 63. n. 2. affirmantis mortem Christi Domini potius tribuendam esse Iudeis petentibus à Pilato Christum crucifigi quam Pilato, & gentibus illum crucifigentibus: praecipue cum Physica causalitas non sacramento, sed illius parti seu indiuisibili concedenda sit, & moralis causalitas integro sacramento tribui possit, quia ad moralem causalitatem sufficit causalitas physice stetit, quod tamen ad physicam causalitatem sufficiens esse non potest, sed physica, & actualis existentia est. Nullum tamen in Scriptura, Conciliis, & Patribus reperitur fundamentum ad causalitatem physicam sacramentorum adstruendam sic probò. Quia Concilia, Scriptura, & Patres solum dicunt sacramenta esse signa practica gratiae, gratiamque continere, & caulare, quod certè de causalitate morali, & non physica potest intelligi, imò necessariò ita est intelligendum Item quia eodem modo dicuntur sacramenta continere gratiam, ac continere diuinam virtutem ad gratiam producendam: sicuti locuti sunt Ambros. lib. 2. de Sacram. cap. 5. & lib. 4. cap. 4. Bernard. de consid. lib. 5. At diuinam virtutem, qua gratia, caeteraque dona supernaturalia producuntur physice continere non possunt, vt de se constat, sed solum moraliter. Ergo nec gratiam physice, sed solum moraliter continent. Tum etiam quia sacramenta eatenus caulant gratiam, quatenus merita Christi Domini, & redemptionis pretium continent, quia hinc habent virtutem caulandi, sed merita Christi Domini non continent physice, sed moraliter: ergo nec gratiam physice, sed moraliter caulant.

Neque obinde comparanda sunt sacramenta simpliciter chirographo, quo debitor testatur se debitorem esse, quia chirographum non continet debitum, sed illud signat. Non enim debitor ob chirographi manifestationem soluit, sed ob obligationem, quam aliunde habet illud soluendi, cuiusque obligationis chirographum signum est. At sacramenta ex promissione diuina quae illis annexa est, continent gratiam, siquidem ob eorum positionem ex pacto, & promissione Dei gratia confertur. Vnde potius sunt comparanda, (vt bene notauit Egid. de Coninch. q. 62. art. 4. n. 131.) bursa plenè pecuniis alicui concessa, vt sibi necessaria comparet, quam nudo chirographo. Nam sacramenta plena sunt meritis Christi, quibus gratiam, caeteraque ad vitam necessaria comparare possumus: illis enim sacramentis positus diuina potentia efficaciter excitatur, & mouetur ad gratiam, supernaturaliaque dona concedenda, in qua concessione adest discrimen maximum nostrorum sacramentorum à sacramentis veteris legis. Nam per sacramenta veteris legis (vt saepe dictum est) non conferebatur gratia, sed significabatur conferenda. Quod si aliquando, vt in circumcisioe dabatur, non circumcisio, sed fidei Christi venturæ, quam illo signo suscipiens, vel eius parentes profitebantur, tribuenda erat, ac proinde non ex opere operato, sed ex opere operantis erat gratiae concessio. Secus verò contingit in nostris sacramentis, ob quae vt pote merita Christi continentia, gratia confertur, & ex his soluntur fundamenta contraria.

6. Haec dicta sunt generaliter de omnibus effectibus Sacramentorum, at si loquamur de gratia sacramentali, quatenus à gratia habituali, caeterisque habitualibus virtutibus distinguitur, certissimum est sacramenta solum vim caulandi moralem habere, non physicam. Item quia non sunt, quando gratia sacramentalis, (hoc est auxilium ad obtinendum finem sacramentis) conceditur. Tum quia hoc auxilium physice à solo Deo in intellectu & voluntate creata fit.

7. Posito sacramenta suos effectus non physice, sed moraliter caulare. Dubium est an ita cuiuslibet sacramento suis effectus determinatus respondeat vt ex dispositione maioris suscipientis, aut maiori ministrantis dignitate nullam incrementum habeat. Omnis variis sententis parum probabilibus dicendum est primo ob maiorem ministrantis deuotionem, si suscipientes aequaliter sint dispositi effectum sacramenti non augeri, quia sacramenta solum operantur suos effectus ex meritis Christi, non autem ex meritis ministris; aliis posita in dignitate ministris eorum efficacia impeditur, quod falsissimum est. Ergo maior, vel minor dignitas ministris non inserit vbertiorem sacramenti effectum. Præterea nullus alteri mereri gratiam iustificantem potest etiam de congruo præter Christum, aliis dormienti augeri gratia posset absque propria dispositione, vel sacramenti susceptione. Ergo ex dignitate ministris augeri gratiam non potest. Sic D. Thom. q. 64. art. 1. ad 2. Coninch. q. 62. art. 1. dub. 3. mem. 49. & seqq. Suar. disp. 7. sect. 5. Bonac. disp. 1. de Sacram. q. 4. punct. 4. Paul. Laymann. lib. 5. tract. 2. cap. 6. n. 6. Fateor tamè dignitatem ministris saepe conducere, vt suscipiens sacramentum apertius disponatur ad illius susceptionem, tum excitando deuotionem, tum mouendo Deum, vt dato auxilio efficacius dispositionem promoueat. Sic ex D. Thom. supra colligit Coninch. dub. 3. num. 48.

2. Secundò dicendum est stante digniori suscipientium dispositione vberiore gratiam vi Sacramenti factam esse. Tum vt indicaretur sacramentum virtutem habere quasi infinitam, solumque limitari ex suscipientium dispositione. Tum & præcipue; vt suscipientes excitarentur ad sacramentum feruentius, & deuotius suscipiendum, tum ne dicamus frustra, & inutiliter sacramentum Baptismi, vel Penitentiae recipientem se disponere feruentissime attritione, cum ob eam causam nullum specialem effectum obtineat, quem non obtineret remissa attritione dispositum. Sic D. Thom. q. 69. art. 8. *Suar. disp. 7. sect. 5. Bonac. disp. 194. punct. 3. Coninch. qu. 62. art. 3. dub. 3. num. 50. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. n. 6. & colligitur aperte ex Trident. sess. 6. cap. 7. dicente in Sacramento Baptismi recipi gratiam secundum mensuram, quam Spiritus sanctus paritur singulis pro vt vult, & secundum vniuersiuique dispositionem: quæ vltima verba superflua essent, si dignior dispositio vberiore gratiam non inferret.*

PUNCTUM IX.

An Sacramenta cum fictione suscepta recedente fictione suos effectus operentur, ac si ritè suscepta essent?

1. Duplex fictio in Sacramento contingere potest. Et qualis sit
2. Fictio impediens valorem Sacramenti impedit illius effectum.
3. Quibus argumentis probetur recedente fictione impediens Sacramenti effectum, et non valorem Sacramentum effectus suos operari non posse.
4. Contrarium vt probabilius defenditur, et specialiter probatur de Baptismo.
5. Idem est dicendum de reliquijs sacramentis.
6. De Sacramento Eucharistia probabilis est non conferre suum effectum recedente fictione post consumptam speciem. Secus ante illarum consumptionem.
7. Quid dicendum de Sacramento Penitentia.
8. Satis sit fundamentis, n. 3. adductis.
9. An suscipiens Sacramentum cum fictione recipere possit maiorem gratiam ex vi sacramenti recedente fictione, quam si ritè suscepisset.

1. Duplex fictio in Sacramento receptione contingere potest. Prima, quæ sacramentum reddit irritum, & nullum. Secunda, quæ solum eius effectum impedit. Exemplum prioris fictionis est, si sit defectus in materia, forma, vel intentione, quia hæc necessaria sunt ad sacramenti valorem. Posterioris fictionis exemplum est, si stante materia, & forma, & intentione requisita ad valorem sacramenti deficiat dispositio ad illius effectum obtinendum, vt contingit si recipias sacramentum Baptismi, Eucharistia, Ordinis, &c. Post mortale commissum abique illius contritione, vel attritione, recipis quidem sacramentum, non tamen illius effectum. Quæstio ergo est, an prædicta fictione postmodum sublata obtineas effectum quem obtineres, si tempore quo recepisti sacramentum sublata esset?

2. Qua in re certum est, si fictio sacramenti effectum impediatur, nunquam illius sacramenti effectum haberi posse. Quia nequit effectus sacramenti obtineri nullo posito, sacramento. Ergo illud sacramentum, quod nullum fuit nullum effectum habere potest. Quod si aliquando sacramentum nullum validum fuit, vt contingit in matrimonio, quod fuit nullum defectu consensus, non est ita vt sonat intelligendum, quasi illud ipsum, quod nullum fuit validum esse possit, cum id manifestam inuoluet contradictionem; sed ideo dicitur fieri validum, quod nullum fuit, quia loco Sacramenti inualidi validum subrogatur noua materia, forma, & intentione legitima apposta, ac proinde effectus huic Sacramento valido correspondebit, non autem Sacramento inualide suscepto: sic ex omnium sententia tradit *Suar. disp. 28. sect. 4. in prin. Aqd. de Coninch. qu. 62. art. 1. dub. 5. Bonac. disp. 3. q. 6. punct. 3. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 7. num. 4.*

3. Quocirca de fictione impediens tantum sacramenti effectum, non illius valorem est quæstio. An ea fictio, seu indispositione sublata sacramentum antea susceptum suum operetur effectum? Videtur operari non posse, quia sacramenta sunt signa practica gratia iuxta recipientis dispositionem, vt tradit Trident. sess. 6. cap. 7. At recipiens sacramentum sacrilegè nullam ad gratiam dispositionem habet, sed positus gratia recipiendæ impedimentum præbet. Ergo sacramentum receptum nullam ad gratiam dispositionem habet, sed positus gratia recipiendæ impedimentum præbet. Ergo sacramentum receptum nullam ad gratiam dispositionem habet, sed positus gratia recipiendæ impedimentum præbet. Ergo sacramentum receptum nullam ad gratiam dispositionem habet, sed positus gratia recipiendæ impedimentum præbet. Ergo sacramentum receptum nullam ad gratiam dispositionem habet, sed positus gratia recipiendæ impedimentum præbet. Ergo sacramentum receptum nullam ad gratiam dispositionem habet, sed positus gratia recipiendæ impedimentum præbet. Ergo sacramentum receptum nullam ad gratiam dispositionem habet, sed positus gratia recipiendæ impedimentum præbet.

potest habere effectum, quia quod non est, nullum producit effectum. Et quidem de effectu physico à sacramento producto euidens est; quia physica casualitas causam existentem requirit. At de effectu moraliter à sacramento producto, sic probatur. Nam hæc moralis casualitas sita est in eo, quod Deus ob sacramentum etiam malè susceptum promiserit suam gratiam suscipienti conferre quoties peccati commisi, & impedimenti apposti penituerit. At hæc promissio neque ex Scriptura, neque ex Concilijs, neque ex Patribus constat. Et præterea est contraria modo, quem habent sacramenta produendi suos effectus; cui liber enim sacramenti receptioni suos effectus determinatus correspondet secundum mensuram, quam Spiritus sanctus paritur singulis pro vt vult, & secundum cuiusque dispositionem, vt dicit Trident. supra; at effectus sacramenti malè recepti determinari non potest. Nam ex ipso sacramento nullam potest habere determinationem, cum omnia Christi merita, quæ infinita sunt contineat. Ex subiecto recipiente non videtur illam habere posse: nam illius dispositio tempore, quo sacramentum receptum fuit, obstat gratia recipiendæ. Non igitur ex illa dispositione gratia determinari potest, in quo videtur esse manifesta differentia Sacramenti malè dispositi collati à sacramento, quod in infantibus conferretur. Nam in huius collatione Deus, quam gratiam sacramentum causare debet, determinat; quia infantes est non se propria dispositione ad gratiam recipiendam præparent, illamque determinent non tamen gratia recipiendæ obstitunt, conueniens ergo fuit, vt Deus gratia mensuram determinaret. At in sacramento à peccatoribus iniquè suscepto nulla est occasio huius diuinae determinationis, cum ipsi gratia recipiendæ non solum aptitudinè non exhibeant, illiusque determinationem faciant, cum possint, sed gratia recipiendæ, illiusque determinationi contradicant. Si verò dicas hanc determinationem gratia sumi non ex subiecti dispositione tempore quo sacramentum recipitur, sed ex subiecti dispositione, cum obicem tollit, quia tunc sacramentum operatur suum effectum, ac proinde operari illum debere iuxta dispositionem subiecti apti ad illius receptionem. Obstat, quia merita Christi Domini medijs sacramentis applicantur. Ergo applicantur, cum applicantur sacramenta, non post illorum applicationem. Item subsequens dispositio, quò obex tollitur, aliquando est intensior, aliquando remissior. Ergo si effectus sacramenti iuxta futuram hanc dispositionem mensurandus est, nunquam determinationem habebit, quousque dispositio apponatur. At inconueniens est affirmare Sacramento applicato gratiam non determinatam, sed vagam promittit, Deumque ex vi suæ voluntatis, & sacramenti applicatione eam gratiam quam concessurus est sublatò obice cognoscere posse. Ergo ex futura suscipientis dispositione, determinatio effectus non penderet. Et præterea sequeretur melioris conditionis esse peccatorem iniquè recipientem sacramentum, & postea feruenti dolore se ad gratiam recipiendam disponentem, quam iustum remisso dolore, & tepida dispositione sacramentum suscipientem, siquidem ille peccator maiorem gratiam, consequitur, quam iustus non ex vi solius dispositionis, sed ex vi sacramenti malè suscepti. Quò non videtur probandum. Ergo sacramenta in peccato suscepta nunquam suos effectus ex opere operato producunt. Atque ita docet Glossa. in *cap. tunc valere de consecrat. dist. 4.*

4. Nihilominus tenenda est communis omnium Scholasticorum sententia vno, vel altero excepto sacramenta recedente fictione suos operari effectus, quos operarentur, si ritè suscepta fuissent. Ratio, quæ nouentur est, quia cum omnium sacramentorum effectus hominibus necessarij sint, diuinam bonitatem decet sic ea esse instituta, vt eorum effectus hominibus communicentur, quoadcunque ad eorum receptionem se disposuerint. Quò in sacramentis imprimentibus characteristicam, & semel recepta repeti non possunt, efficacius procedit, ac proinde de iis affirmat communis sententia, de alijs sacramentis non est ita certum, neque à Doctoribus probatum, at quia supraddicta ratio etiam in ipsis locum habere potest, ea de causa de omnibus affirmandum est suos effectus recedente fictione producere posse.

Et in primis de baptismo docuit expressè S. August. *lib. 1. cap. 10. & 11.* & apertius *lib. 3. cap. 13.* & *lib. 9. cap. 3.* His enim locis expressè dicit baptismum ab heretico susceptum incipere valere ad salutem, cum ad pacem, & reconciliationem Ecclesiæ accedit, operarique in heretico reconciliato peccatorum remissionem, quia sanctum est, & semen Christi, quod iniquitate suscipientium pollui non potest. Quæ verba satis indicant baptismum susceptum vi sua gratiam conferre, alias non operaretur proprie salutem, neque Spiritum sanctum communicaret, neque peccatorum remissionem, quatenus baptizatum capacem constituit reliquorum sacramentorum, quibus salus & remissio peccati obtinenda sit, quia inde non infertur proprie operari salutem, & peccata remittere, sed ad ea remittenda, & salutem consequendam disponere. Præterea non operatur integram animi sanitatem, si peccata commissa ante baptismum quoad culpam, & penam non deleuerit. D. Aug.

D. Augustinum sequutus est D. Thom. 9. q. 1. art. 1. Caiet. 1. n. opusc. tract. 5. q. 5. S. communis autem ratio. Vlt. disp. 161. cap. 2. Sorus in 4. dist. 6. q. 1. art. 8. & alij Doctores statim referendi: Ratio precipua; qua motus est S. August. ad affirmandum sublati obice, salutem, animique sanitatem baptismum operari, ea fuit, quia peccata ante baptismum commissa remitti non possunt nisi per baptismum in re, vel voto susceptum, quia baptismus est medium necessarium ad salutem, ac proinde ad remissionem peccati originalis, & actualis ante baptismum commisi. At si baptismus male susceptus sublati obice non remitteret peccatum ante baptismum commissum, iam baptismus per se necessarius non esset ad salutem, cum per se necessarius non sit ad alicuius peccati remissionem. Item nullum peccatum remitti potest nisi per aliquod sacramentum in re susceptum, vel per votum illius. At si baptismus male susceptus sublati obice, originale, & actuale peccatum ante baptismum commissum non remittit, nequaquam haec remitti possunt per votum illius, cum nullum esse possit votum baptismi baptismum valide recepto. Per sacramentum autem Penitentiae, aut illius votum peccatum originale, & actuale ante baptismum remitti non possunt, quia ad haec remittenda non est institutum. Ergo affirmandum est sacramentum baptismi male susceptum peccatum originale, tum actualia ante baptismum commissa remittere sublati obice. Quod si dicas peccatum originale, & actualia ante baptismum, per baptismum per se remittenda esse: per accidens aliis sacramentis remitti posse, sicuti remittuntur peccata remissa per Penitentiam, cum bona fide ad Eucharistiam attritus accessit; obstat, quia ea attritio, & Eucharistiae receptio votum est penitentiae, ac proinde ea peccata per votum penitentiae suscipienda remitti dicuntur, ac suscepto baptismum nunquam est votum illius. Ergo si baptismus male susceptus sublati obice originale, & actualia ante ipsum commissa non remittit, nequaquam illa peccata remitti possunt in voto baptismi, alteriusve Sacramenti. Dicendum ergo est baptismum male susceptum ea peccata remittere baptizato ad remissionem disposito. Secunda ratio August. & aliorum Scholasticorum est; quia baptismus etiam male susceptus sacramentum est, & semen Christi, & illius redemptionis pretium continet, baptizatumque constituit in statu immutabili Christianae nobilitatis seruitutis. Ergo confert gratiam baptizato, eum se bene disponit. Quia bonitatem Christi docet, ne suo seruo iam bene disposito neget gratiam sacramento correspondentem, & statui, quem sacramentum constituit maxime necessariam. Quod si dicas hanc rationem, solum probare, concedendam esse gratiam sacramentalem, hoc est auxilium mouens, & excitans ad seruandam fidem, & illius praecpta seruanda, vitamque componendam, vti docet militem Christi; non autem gratiam habitalem concedi; obstat, quia gratia sacramenti est secundarius sacramenti effectus, primarius vero est gratia habitualis. Si igitur non obstante mala sacramenti receptione conceditur vi sacramenti secundarius effectus obice remoto, & primarius concedi debet.

5. Ex supradictis rationibus inferto probabilius esse reliqua sacramenta suos effectus operari obice sublati. Et quidem de sacramentis Confirmationis, & Ordinis vix potest imprimere characterem, & nunquam iterandis tacite docuit D. Thom. supra, & in 4. dist. 4. q. 3. art. 2. qu. 3. ad 3. quatenus ob eam solam causam baptismum tribuit operari suos effectus recedente fictione, quia imprimi characterem, iterarique non potest. Et expresse tradit Henrici pluribus relatis, lib. 1. de sacramentis, cap. 2. Couarui. cap. Alma mater. 1. p. 8. a. nu. 13. Suar. 3. p. disp. 18. sect. 6. n. 1. Aegid. de Coninch. q. 62. art. 1. dub. 5. nu. 75. Bonac. disp. 1. q. 6. p. 3. n. 3. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. ca. 7. n. 4. & 5. Nam Confirmationis, & Ordinis sacramentum, sicuti baptismus ex se sanctum est, & semen Christi, hominemque constituit in statu quodam immutabili, ad quem dignè, & rectè obeundum expediebat, ne Christus Dominus gratiam illius sacramenti denegaret homini bene disposito.

Ob eandem rationem satis probabiliter id ipsum affirmari potest de Extrema. Vnctione male suscepta, si durante eadem infirmitate remoueat obex. Et de matrimonio, si ante illius dissolutionem sublatum fuerit impedimentum appositum gratie recipiendae, quia eo tempore ea sacramenta iterari non possunt, sed recipientem in statu quasi immutabili constitunt. Non igitur credendum est Christum Dominum voluisse hominem hęc suscipientem ea sacramenta perpetuo priuari illorum effectibus, sed potius est praesumendum voluisse, concedere, si ipse se capax, & aptum reddiderit. Notanter dixi, si durante ea infirmitate, vel coniugio remoueat impedimentum. Nam si recuperata salute, & dissoluto coniugio impedimentum fuerit sublatum, nulla adest causa, ob quam affirmemus illorum sacramentorum male susceptorum gratiam concedi, quia & iterari possunt, & gratia illis sacramentis promissa obtineri. Atque ita docent de iis sacramentis Aegid. de Coninch. dub. 5. n. 77. Paul. Laymann.

lib. 5. tract. 1. cap. 7. in fine. Suar. disp. 18. sect. 6. vers. secundo hinc infero.

6. De sacramento Eucharistiae probabilius credo non conferre suum effectum recedente fictione post consumptas species. Tum quia necessarius non est, cum ex diuina institutione non solum semel, sed saepius possit eodem die iterari. Tum quia Paul. dixit indignè sumentes iudicium manducare, quod ex parte verum non esset, si recedente fictione ad vitam prodesset. Et ita sustinent de hoc sacramento Bonac. disp. 1. q. 6. p. 3. in medio. Aegid. de Coninch. q. 62. art. 1. dub. 5. n. 78. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. c. 7. in fine. Dixi recedente fictione post consumptas species, nam si ante illarum consumptionem recedat fictio, cum tunc ad sit sacramentum, probabile est effectum conferre posse. Sic Aegid. de Coninch. & Paul. Laymann. supra.

7. Quoad sacramentum Penitentiae atinet, si vera est sententia negans dari posse informe, hoc est absque effectu, cessat quaestio, an recedente fictione habere possit effectum, cum certissimum sit nullum habere posse, eo quod nullum stante fictione fuerit sacramentum. At si concedamus sacramentum Penitentiae informe, probabilius existimo recedente fictione effectum habere, non quia hoc sacramentum constituat statum, aut saepius iterari non possit, sed quia non potest ex necessitate iterari comparatione illorum peccatorum a quibus absolutio informis data fuit. Nam cum haec peccata ex vi alicuius sacramenti in re, vel in voto suscepti remittenda sunt, efficitur sanè remitti debere à sacramento Penitentiae informi suscepto, siquidem à suscipiendo remitti per se non possunt, cum non sit necessario suscipiendum. Ob hanc enim causam concessimus baptismum informi virtutem remittendi peccatum originale, & actualia ante baptismum sublati impedimento: quia illa peccata ex vi alicuius sacramenti in re, vel in voto remitti necessario debent, & cum ex voto penitentiae remitti non possunt per se, afferimus remitti ex baptismum ante suscepto. Sed peccata claribus penitentiae valide subiecta, & absoluta, sed non remissa non possunt ex necessitate iterum subici, & consequenter nec remitti per se ex voto sacramenti suscipiendi. Debent ergo remitti ex sacramento valide, sed informi suscepto. Et ita docet Suar. disp. 28. sect. 6. concl. 3. Bonac. disp. 1. q. 6. p. 3. n. 3. vers. ex dictis.

8. Superest, respondeamus fundamento sententiae negantis sacramenta inique suscepta sublati iniquitate suos effectus operari. Cui fundamento optime ibidem satisfactum esse asserendo sacramenta non operari eo tempore, quo inique recipiuntur, operari tamen, cum iniquitas remouetur. Et licet tunc sacramentum in re non existat, existit in diuina acceptione, quod sufficit, vt moraliter suos effectus operari possit. Cum verò vrges sacramenta operantia esse secundum vniuersiisque suscipientis dispositionem, dupliciter respondeo: primo id verum esse de sacramentis operantibus, cum actualiter sunt, secus de sacramentis operantibus, cum impedimentum remouetur. Haec enim operantur suos effectus non iuxta mensuram praesentis suscipientium dispositionis, sed iuxta mensuram à diuina bonitate designatam. Adde nec sacramenta operantia, cum actualiter sunt semper operari iuxta mensuram dispositionis suscipientium. Nam sacramenta infantibus ministrata tribuunt gratiae effectum non iuxta mensuram dispositionis suscipientium, sed iuxta diuinæ voluntatis determinationem, eo quod suscipientes non poterint se actualiter, & postiuè disponere. Quod ergo Christus Dominus concedit infantibus ob eorum impotentiam, concedit ob suam bonitatem inique suscipientibus remota iniquitate. Secundo, respondeo sacramenta operari suos effectus iuxta suscipientium dispositionem eo tempore, quo effectus communicari debent. Et licet tunc sacramenta non existant physice, existunt tamen moraliter in diuina acceptione, apud quem sacramenta acceptata sunt ad effectum gratiae concedendum iuxta mensuram futurae dispositionis, qua impedimentum fuerit remotum. Neque obstat hanc acceptionem vagam esse, & indeterminatam, quouique dispositio remouens impedimentum apponatur: quia vique ad illud tempus sacramenta non habent effectum, ac proinde non est inconueniens, cum actualiter sunt quod ad effectum vagum acceperunt. Adde non acceptari ad effectum vagum, sed certum, & determinatum futurum iuxta futuram suscipientis dispositionem, quam Deus optime nouit.

9. Hinc satisfacies quaestio: an suscipiens sacramentum cum actione accipere possit ex vi sacramenti sic inique suscepti maiorem gratiam sublati fictione, quam si ritè suscepisset? Et dicendum est si gratia promissa est sacramento independentè à futura dispositione, qua impedimentum est remouendum, nequaquam maiorem gratiam receperunt inique sacramentum recipientem, quia huic minima gratia est promissa sublati impedimento. At si gratia est promissa iuxta mensuram futurae dispositionis, quo est impedimentum remouendum, cum haec dispositio feruentior esse possit, non est inconueniens maiorem gratiam ex vi sacramenti concedi sic

sic dispositio, quam esset concedenda, si repide sacramentum suscepisset. Neque inde fit per se esse melioris conditionis eum qui inique sacramentum suscepit, & reuerter se ad remouendum impedimentum disposuit, quam qui rite suscepit sacramentum, quia haec melior conditio non ex sacramento, neque ex illius susceptione promeretur, sed ex poenitentia de nouo superueniente, quae per accidens est.

PUNCTUM X.

Quae dispositio requisita sit ad remouendam Sacramenti fictionem, ut Sacramenti suos effectus operentur?

1. Quaedam permittuntur pro decisione questionis.
2. Si absque mortali obice posuisti, & post sacramenti susceptionem nullum mortale commiseris, sola attritione sufficienter disponis confensus.
3. Si post sacramentum susceptum mortale commiseris, debet censeri vel cum attritione sacramentum suscipere.
4. Idem est si in susceptione sacram. mortale commiseris.
5. Qualiter remittantur peccata praecedentia sacramenti susceptionem tum à sacramento praeterito, tum à contritione, vel attritione cum sacramento superueniente.

1. **D**upliciter potes esse causa, ne sacramentum suos operetur effectus, primò committendo culpam grauem, eò quod sciens te graui esse culpa macularum suscipias sacramentum absque illius culpae poenitentia. Secundò absque graui culpa, cum scilicet ob inuincibilem ignorantiam culpa qua teneris, absque vilo dolore ad sacramentum accedis. Praeterea post sacramentum fide susceptum potes peccatum mortale committere, antequam fictionem remoueas, quo casu non solum impeditur à sacramenti effectibus ob peccata praecedentia sacramentum, sed etiam ob peccatum subsequens illius receptionem. His positis.

2. Dicendum est, si absque peccato mortali obicem gratiae sacramenti apposueris, & post ipsius sacramenti receptionem nullum mortale commiseris, sola attritione absque vlla sacramenti receptione censendus es disponi ad sacramenti susceptionem gratiam recipendam. Sic Henric. lib. 1. de sacram. cap. 24. num. 2. Suar. disp. 18. sect. 5. concl. 1. Aegid. de Coninch. q. 62. art. 1. dub. 6. n. 92. Bonac. disp. 1. q. 6. pun. 3. n. 3. & alij apud ipsos. Ratio est, quia sacramentum fide susceptum efficaciam, & virtutem habet remittendi peccata ante commissa obice remoto: at obex peccatorum sacramenti receptionem praecedentium attritione tollitur, quia haec est sufficiens dispositio ad gratiam in sacramento recipendam. Ergo. Et confirmo. Peccata v.g. ante baptismum commissa remitti debent ex vi baptismi in re, vel in voto suscepti. At non fuerunt remissa ob attritionis defectum. Ergo posita attritione remitti debent, cum nihil iam obstat eorum remissioni, neque aliquid sit, quod sacramenti efficaciam impediatur.

3. Verum si post sacramentum susceptum antequam fictionem remoueas, mortale commiseris, contritionem, vel attritionem cum sacramento habere necessario debes, ut sacramentum fide susceptum suos operetur effectus. Quia sacramentum nequit suos effectus communicare absque mortali peccatorum remissione. At peccatum mortale post sacramentum receptum commissum remitti non potest virtute praecedentis sacramenti, quia sacramentum non est institutum ad remittenda peccata futura, sed praeterita. Debet ergo necessario remitti ex subsequenti sacramento in re, vel in voto suscepto. Ergo necessario remitti debet per contritionem, vel per attritionem cum sacramento de nouo suscepto, quia non est alius modus, quo peccata mortalia remitti possint. Sic alij relatis docent. Suar. disp. 28. sect. 5. concl. 2. Valq. 160. c. 2. n. 10. & seqq. Aegid. de Coninch. q. 62. art. 1. dub. 6. n. 89. Bonac. disp. 1. q. 6. pun. 3. n. 3.

4. Idem affirmare debes cum praedictis Doctoribus, si in susceptione sacramenti mortale commiseris: quia hoc peccatum virtute illius sacramenti remitti non potest, eò quod eius virtutem, & efficaciam impedit. Ergo remittendum est alia sacramenti susceptione saltem in voto. Et declaratur in susceptione baptismi, adultus enim, qui absque vilo dolore peccati mortalis commissi baptismum recipere, vel cum actuali peccandi voluntate sacrilegus esset, quod sacrilegium cum sit eò tempore, & instanti quo baptismus completer, efficitur esse sacrilegium commissum ab homine baptizato, ac proinde poenitentiae sacramento subiectum. Atque ita suscipit eum D. Th. q. 69. art. 10. Aegid. de Coninch. q. 62. art. 1. dub. 6. num. 81. 89. 84. & seqq. Suar. disp. 28. sect. 5. concl. 3. Bonac. disp. 1. de sacram. q. 6. p. 3. n. 3.

5. Sed inquires qualiter possint in supradicto casu remitti peccata praecedentia sacramenti susceptionem, cum sacramentum inique susceptum virtutem non habeat ea peccata remittendi, nisi sublati obice. At obex resultans ex iniqua sacramenti susceptione, vel ex nouo peccato mortali postmodum

commissio non tollitur nisi sublati peccato per contritionem, vel attritionem cum sacramento, & consequenter gratiae sanctificantis infusione. Ergo sacramentum habere non potest virtutem peccati ipsam praecedentia remittendi, eò quod ea inueniatur per contritionem, vel attritionem cum sacramento obicem remouentia iam remissa? Respondeo supradictum argumentum conuincere, obicem remoueri non remissione formali peccati, & gratiae infusione, sed contritione, vel attritione cum sacramento, quae sunt ad gratiam obtinendam praerogative dispositiones, & cause: illis vero positis a quibus primò sacramentum reuiuiscens suum operatur effectum gratiae, & Deus ob sacramentum de nouo susceptum, vel ob contritionem postquam. Neque inde fit diuersam gratiam ab utroque produci, sed eandem cum diuerso respectu, nam quatenus procedit à sacramento reuiuiscente, virtutem habet remittendi peccata ipsam praecedentia quatenus vero procedit à contritione, vel noua sacramenti susceptione virtutem habet remittendi peccata praedictum sacramentum fide susceptum subsequenter. Atque ita tradit Aegid. de Coninch. quest. 62. artic. 1. dubio. 6. concl. 4. & 5. num. 99. & 100. & 102. Adde est ab utroque eadem gratia producatur, intensior tamen producit, quam si ab vno tantum produceretur. Cuiuslibet enim sacramento sua gratia correspondet, quae non impeditur ex alterius sacramenti concursu, sed vtrumque sacramentum se inuicem in eo concursu, & gratiae communicatione iuuant, vt bene notauit Aegidius de Coninch. q. 62. art. 1. dub. 6. n. 85. & num. 103. in fine dubij.

PUNCTUM XI.

De Caractere, effectu proprio aliquorum Sacramentorum.

1. Quid nomine caracteris intelligatur.
2. Character per se in prima specie qualitatis constituitur, & dicitur in secunda.
3. A tribus tantum Sacramentis Baptismo, Confirmatione, & Ordine caracter producit.
4. Alia Sacramenta caracterem non imprimunt.
5. Character est indelibilis non solum in hac vita, sed etiam in futura.
6. Potest vero ministrandi, vel suscipiendi sacramenta non permanet in futura vita.

1. **C**aracterem appellant Doctores omnes signum spirituale, & supernaturale nostris animis impressum, quo Christo Duci, Principi, summoque sacerdoti vnum, & in illius seruis, milites, & ministros ad diuinum cultum deputamur, & connumeramur. Baptismo namque connumeramur in seruis Christi, & domesticos Dei. Confirmatione in milites ad confirmandam, tuendamque illius fidem. Ordine deputamur in dispensatores mysteriorum Dei.

2. Variant tamen Doctores, an hoc signum constituendum sit in prima specie qualitatis efficientis, ornantique subiectum in ordine ad se, an in secunda qualitatis specie, quae est potentia operatiua? Quae est leuis momenta. Breuiter dicendum est per se in prima qualitatis specie constitui, quia per se datus est caracter ad ornandum hominem, beneque disponendum ad fines supradictos. Sic relato Alen. & Bonauer. docuit Suar. disp. 11. sect. 3. circa finem vers. 11. Aegid. de Coninch. q. 63. art. 2. n. 11. Bonac. disp. 1. de sacram. q. 5. punct. 2. num. 1. Valq. disp. 174. cap. 3. num. 70. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 7. num. 3. Reductiue autem constitui potest caracter in secunda specie qualitatis, quae est potentia, eò quod caractere insignitis detur potentia ad sacramenta suscipienda, vel ministranda. Caractere enim Baptismi redditur baptizatus ad suscipienda sacramenta apertus, itemque ad sacramentum matrimonij ministrandum. Nullus enim valde aliquod sacramentum suscipere potest, neque Matrimonium, quod sacramentum sit contrahere, quin baptizatus existat. Est igitur caracter baptismalis, quasi potentia passiva ad recipienda reliqua sacramenta, & actiua comparatione saltem sacramenti Matrimonij, quòd ab ipsis contrahentibus recipitur, & ministratur. Item Confirmationis caracter disponitur confirmatus ad reliqua sacramenta apertus recipienda, & ministranda. Ordinis vero caracter ordinatum reddit apertum ad Christi corpus conficiendum, & fidelibus ministrandum. Itemque ad ministrandum sacramentum Baptismi, Poenitentiae, & Extreme Vnctionis. Denique caracter Episcopalis apertum reddit Episcopum ad sacramentum Confirmationis, & Ordinis ministrandum. Praeterea caracter Baptismi, Confirmationis, & Ordinis simul cum gratia sanctificante ius concedit eo insignitis ad specialia auxilia, ad finem dicti sacramenti obtinendum. Reduci ergo potest caracter ad speciem potentiae. Sed quia haec non est potentia physica, sed moralis ex libera Christi Domini institutione, vt latissime probat Suar. disp. 1. sect. 3. per totam, ea de causa non constituitur proprie in secunda qualitatis specie, quae est potentia, sed ad ipsam reduci-

ur, & ita docuit Suarez, Ægid. Bonac. Paul. Laymann. locis allegatis.

3. Prædictus caracter à tribus sacramentis Baptismo, scilicet, Confirmatione, & Ordine produciatur, sicuti definitum est in Concilio Florentino. in Decreto de Armenis & in Trident. sess. 7. can. 9. ibi, si quis dixerit in sacramentis, Baptismo, scilicet Confirmatione, & Ordine non imprimi caracterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale, & indelebile, unde ea iterari non possunt, anathema sit. Colligiturque hæc veritas ex Paulo 2. ad Corinth. 1. dicente de sacramento Baptismi. Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, & qui vnxit nos Deus, & qui signauit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris: vbi Paulus quatuor diuini Spiritus effectus enumerauit. Primò fidem, qua confirmamur in Christo. Secundo gratiam, & charitatem, qua vngimur. Tertio caracterem, quo in domesticos Dei sigillamur, & confignamur. Quarto testimonium bonæ conscientie, quod est pignus salutis æternæ. Et licet Chryostom. Theophil. Theodoret, & Oecumen. ibi eundem effectum, scilicet gratiam, & charitatem omnibus illis verbis significari intelligant, quia gratia, & charitate Christo firmamur, & vngimur, & in filios Dei signamur, & salutis æternæ pignus habemus; attamen quia sacramento Baptismi indelebili signo in domesticos Christi designamur, ea de causa aptus D. Thom. qu. 63. art. 2. quem communiter expositores sequuntur de caractere signo perpetuo, & indelebili prædictum testimonium intelligunt, sicuti intellexisse creditur Cyrillus Hierosolym. in præfat. ad Catecheses, loquens de Baptismo, & Basil. lib. de Spiritu sancto cap. 12. & Epiph. hæres. 3. post med. Augustin. lib. 6. de Baptismo contra Donatistas cap. 1. & lib. 2. contra Episc. Parmen. cap. 13. & epist. 23. post medium. & 50. circa finem, & specialiter de caractere Sacramenti Ordinis August. sermo de gestu cum emerit. & lib. de bono coniugalit. cap. 24. & de caractere Confirmationis, lib. 2. contra lister Petilian. cap. 104. Denique Patres, & Doctores Scholastici passim hanc veritatem tradiderunt, vtpote communi Ecclesiæ consensu firmam.

4. Præter hæc tria sacramenta nullam aliud caracterem imprimunt, vt colligitur satis ex dicto loco Concilij Trident. assertis, ob eam causam tria illa sacramenta Baptismum, Confirmationem, & Ordinem iterari non posse, quia imprimunt caracterem, vbi tacite definit reliqua sacramenta iterabilia hoc effectu carere. Præter effectus ita singulares, supernaturalis, & diuini sacramentis tribuendus non est absque sufficienti autoritate, vel ratione. At nulla est autoritas Scripturæ, Patrum, vel Doctorem, ex qua leuissimè colligatur hunc effectum reliquis sacramentis præter Baptismum, Confirmationem, & Ordinem concedendum esse insuper nulla est ratio ad id asserendum cogens, sed potius ad negandum vrget contraria. Tum quia reliqua sacramenta præter illa tria iterabilia sunt. Tum quia illa suscipientes non designantur ex illorum susceptione in aliquod vltimus officium diuini cultus: nam penitentia sacramento mundantur à peccatorum macula, sed non inde destinantur in alterius muneris exercitium. Eucharistia susceptione gratia, & charitate nutriuntur, & ad vincendas tentationes roborantur, ad ipsamque tanquam omnium sacramentorum perfectissimum reliqua sacramenta diriguntur. Extrema vñctione iuuantur in moris articulo. Matrimonio denique sustinentur onera illius status. Nulla igitur est causa, ob quam caracter dictis sacramentis concedendus sit. Atque ita docent ferè omnes Doctores cum D. Thom. qu. 63. art. 6.

5. Rursum insigniti caracteribus prædictorum Sacramentorum Baptismi, Confirmationis, & Ordinis ita firmiter eos retinent, vt per nullum peccatum quantumuis grauissimum amittant. Est conclusio de fide, quæ satis colligitur ex illo Decreto Eugenij I. quod est in Concilio Florent. post vltimam sessionem, §. 5. Ecclesiasticorum, & ex definitione Trident. sess. 7. can. 9. Si enim hæc Sacramenta valde suscepta ob nullum peccatum commissum iterari, possunt, euident est caracteres, ex quibus hæc repetitionis puiatio prouenit non amitti. Quinimò non solum in hac vita, sed etiam in futura immutati perseuerant secundum probabiliorum sententiam: in beatis inquam ad eorum ornatum, honorem, & accidentalem gloriam: in damnatis ad eorum ignominiam, & penam; eò quod obligationibus, ad quas satisfaciendas Christi caracteribus insigniti erant, non satis fecerint. Sic S. Thom. qu. 63. art. 5. ad 3. Bonauent. in 4. dist. 6. par. 1. art. 2. qu. 5. Valqu. aliis relatis, disput. 134. cap. 5. num. 91. Ægid. de Couinch. qu. 63. art. 5. ibi Suarez. Bonac. disp. 1. qu. 5. p. 3. in fine, & alij.

6. Verum esto maneat caracteres prædicti post hanc vitam, non tamen manet potestas nec ministrandi, nec suscipiendi sacramenta, quia sacramenta pro solis viatoribus sunt instituta, ac proinde soli viatores ea suscipere, vel ministrare possunt. Sic prædicti Doctores, specialiter Valq. dicto c. 1. n. 63. Ægid. qu. 63. art. 5. in fine. Suarez. ibi. Ex quo fit caracteres non esse formaliter potentia suscipiendi, vel ministrandi sa-

Ferh. de Castro Sum. Mor. Pars I V.

cramenta, aliàs frustra manerent post hanc vitam, si nullum sui exercitium habere possent. Sunt tamen signa in hac vita harum potestatum actualium; in futura vita sunt signa has potestates præcessisse.

Quòd si aliquis mortuus diuina potentia, resuscitetur iterum moriturus, cum eo tempore viator existat, potestatis per Baptismum, Confirmationem, & Ordinem concessis gaudeat, sicuti gaudebat, antequam è vita decederet. Quia hæc potestates ob decessum à via perierant. Posito ergo ad vitam reditu, potestates redire debent, siquidem deuo baptizandus, confirmandus, & ordinandus non est, Suar. Ægid. Valq. locis allegatis. & Bonac. dicta d. sp. 1. qu. 5. p. 3. n. 6. in fine.

PUNCTVM XII.

Quod sit Sacramenti subiectum, quam intentionem habere debeat, vt validè Sacramentum recipiat?

1. Solum homines viatores sunt sacramentorum capaces.
2. Sed non omnes omnium.
3. Infantes eorum sacramentorum, quorum sunt capaces non indigent vlla propria intentione ad ea recipienda.
4. Adulti propriam intentionem, seu voluntatem recipiendi sacramentum habere debent.
5. Hæc intentio debet esse simpliciter libera.
6. Non requiritur quòd sit actualis, vel virtualis. Sufficit habitualis.
7. Nec opus est præcessisse actuale sufficit, si præcesserit interpretatiua Penitentia sacramento excepto.
8. Nulla alia dispositio præter dictam voluntatem ex parte suscipientis requiritur Penitentia sacramento excepto.

1. **F**ide Catholica firmatum est solos homines viatores Sacramentorum capaces esse, quia pro solis illis, & in eorum peccatorum remedium sunt sacramenta à Christo Domino instituta. Sic D. Thom. ab omnibus receptus. qu. 64. art. 10. Ex quo fit nec Beatos, nec damnatos capaces esse sacramentorum. Quia nec Beati augmentum gratiæ recipere possunt, nec damnati peccatorum remedium. Hinc à fortiori constat Angelos, siue Beatos, siue damnatos incapaces esse sacramentorum, quia in statu beatitudinis incrementum habere non possunt, in statu vero damnationis non possunt habere remedium. Et præterea quia Sacramenta sunt signa materialia, & sensibilia, & consequenter inepta Angelis, qui sunt pure spirituales. Non enim absque speciali miraculo res corporeas, & materiales tangere spiritus possunt, & per mutuum contractum sanctificare. Sic Henricus lib. 1. de sacram. cap. 2. num. 1. Suarez, disput. 14. sect. 1. circa finem. Reginald. lib. 26. num. 50. Bonac. disp. qu. 6. part. 1. n. 3. & alij.

2. Verum etsi soli homines viatores capaces sacramentorum existant, sed non omnes omnium. Nam puer ante usum rationis, & perpetuo amentes penitentiam percipere non valent, nec sani Extremæ vñctionis sacramentum, nec femina ordinem, neque perpetuo imponentes, carentesque vsu rationis matrimonium. Nam sicut quòdlibet Sacramentum petit ex diuina institutione, vt fiat sub tali signo sensibili ex eadem institutione petit, vt fiat circa tale subiectum. Sic Henricus lib. 1. de sacram. cap. 2. num. 2. & 3. Suarez, disput. 14. sect. 1. circa finem Bonac. disp. 1. qu. 6. punct. 2. in fine, Filiuc. tr. 1. c. 8. qu. 1. & alij.

3. Quam verò intentionem subiectum capax habere debeat, vt validè Sacramentum suscipiat, breuiter superest explicandum.

Et quidem de infantibus, antequam usum rationis attingant, cum nullam intentionem habere possint, vtpote carentes voluntate, liberèque consensu dicendum est vel esse omnium sacramentorum incapaces, quòd est falsissimum, vel affirmandum absque vlla propria voluntate, aut intentione capaces fore aliquorum sacramentorum. Quorum autem capaces sint, dicendum est, cum de singulis sacramentis instituentis sermonem. Sed nunc breuiter dico omnium sacramentorum præter Penitentiam, Extremam vñctionem, & Matrimonium capaces esse, eò quòd reliqua sacramenta iis tribus exceptis non postulant ad suos effectus necessariò propriam suscipientium voluntatem præcessisse. Secus verò est de Penitentia, Extrema vñctione, & Matrimonio: nam Penitentia materia remota sunt peccata actualia commissa, & Extremæ vñctionis materia sunt horum peccatorum reliquæ, seu venialia peccata. At infantes ante usum rationis incapaces sunt vllum peccatum actuale committendi. Ergo incapaces sunt Extremæ vñctionis, & Penitentia. Matrimonij verò constat incapaces esse nam Matrimonium fundatur in contractu, & libero contra hentium consensu, quem infantes habere nequeunt.

4. Restat igitur, vt solum controuersia sit de adultis, quam volun

voluntatem, seu intentionem habere debeant, vt validè sacramentum recipiant? Nam aliquam propriam voluntatem habere debere firmant ferè omnes Doctores sequentes D. Thom. qu. 68. art. 7. teste Suar. disput. 14. sect. 2. concl. 1. Egid. de Coninch. q. 64. art. 8. dub. 5. à num. 98. & seqq. Bonac. disp. 1. q. 6. pun. 2. num. 1. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. n. 4. Etque expressa sententia D. Augustin. relati in cap. cum pro parvulis de consecrat. dist. 4. differentiam assignans inter parvulos, & adultos baptizandos, inquitque non valere baptismum collatum ei qui consentire potest, si non consentiat. Idem constat ex cap. maiores de Baptismo, §. item quiritur. Vbi Innocent. loquens de eo, qui iniunctus ad Baptismum traditur ait: Ille verò qui nunquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem, nec caracterem suscipit sacramenti: quia plus est expressè contradicere, quàm minimè consentire, quasi diceret qui nunquam consentit, nec rem, nec caracterem suscipit, ergò neque ea suscipit, qui sacramentum recipiendo contradicit. Et licet in fine capituli dixerit Innocent. tunc sacramentum esse validum, cum obicem voluntatis contrarie non inuenit obstantem, non inde inferitur, validum esse sacramentum, cum nullam adultus voluntatem haberet. Tum quia nullam habere voluntatem, est habere voluntatem contrariam. Tum quia vix contingere potest, quòd adultus careat voluntate recipiendi baptismum, quia contrariam illius voluntatem habeat. Ratio à priori est diuina institutio, quam ex communi Doctorum consensu colligimus. Ex eo quòd incongruum erat Christum Dominum prærium suæ redemptionis communicare velle his, qui nec minimam voluntatem habent, cum possint, vt sibi committatur. Itemque alienum est à diuina bonitate in suum obsequium, & mandatorum obseruationem inuoluntarios milites consecrare, & initiare. Neque obstat Glossa in dicto cap. maiores de Baptismo verbo perdurare, & in cap. solet verbo simulatio, & verbo implorandum de consecrat. dist. 4. asserens baptismum recipi ab eo, qui ore tenus consentit absque vlla animi voluntate, quia debet intelligi baptismum recipi quoad forum Ecclesiæ, & hominum præsumptionem, non tamen re ipsa. Neque item obstat Florent. Concilium dixisse tribus tantum sacramentum perfici, materia, forma, & intentione ministri. Nam esto intentionis suscipientis mentionem non fecerit, non idèò inferitur necessariam non esse in adultis propriam habentibus voluntatem: sed solum inferitur intentionem suscipientis non semper esse necessariam in omnium Sacramentorum receptione, siquidem parvuli, & perpetuò amentes plurimum sacramentorum absque propria intentione capaces existunt. Et sacramentum Eucharistiæ, cum non consistat in vñu, absque vlla suscipientis intentione conficitur. Adde sub materia intentionem suscipientium comprehendendi in sacramentis quæ consistunt in vñu.

5. Sed qualis debeat esse voluntas, quàm suscipientis adulti habere debent? Dicendum est debere esse simpliciter liberam, quia debet esse humana, & rationabilis, ac proinde immunis à coactione absoluta, sicuti expressè definitiuit Innocent. in cap. maiores de Baptismo, & Concil. Carthagin. 3. cap. 34. Dixit simpliciter liberam, vt indicarem ex metu graui supradictam voluntatem non vitari. Nam esto metus grauis voluntarium diminuat, non tamen libertatem integrè tollit, ideoque non impedit quin sacramentum ex metu graui susceptum validum sit. Sic expressè ex communi sententia tradit Suar. disput. 14. sect. 2. concl. 1. Egid. de Coninch. qu. 64. art. 8. dub. 5. concl. 2. Quòd si obicitas te posse omnino coactum Eucharistiæ recipere, ergò ad receptionem sacramenti voluntas simpliciter libera suscipientium non requiritur. Respondendo te solum materialiter suscipere sacramentum Eucharistiæ, si omnino coactè, & inuoluntariè suscipias; illa enim susceptio sacramentalis non est, quia non est sacramenti humanus vsus ac proinde nec mittit animam, cum Christo vnice: sicuti benè notauit Suar. dicta sect. 2. in medio. Bonac. disp. 1. q. 6. p. 2. à n. 3.

6. Sed hæc libera voluntas ad sacramentum suscipiendum requisita non est opus vt sit actualis, aut virtualis, cum sacramentum suscipitur, sufficit si habitualiter existat, qualis censetur esse, si aliquando actualiter existit, nec vnquam retractata fuit. Colligitur ex Concilio Atracis. 1. c. 11. alias 12. asserente conferendum esse baptismum inuito obmutescens, si antea petierit. Et ex Concilio Carthagin. 3. cap. 34. & tradit expressè Suar. disput. 14. sect. 2. conclus. 1. Egid. de Coninch. q. 64. art. 8. dub. 5. concl. 4. Valent. 1. q. 2. disp. 4. q. 2. pun. 2. ad finem Bonac. disp. 1. q. 6. punct. 2. n. 8. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tra. 7. cap. 6. n. 4. Ratio verò est, quia cum sacramenta in suscipientium vilitatem sint instituta, deicit Christum Dominum pro illorum susceptione qualibet suscipientium voluntate contentum esse, esto in ministro sacramenti saltem virtualis voluntas conficiendi sacramentum requiratur.

7. Adde neque opus esse ad validè sacramenta suscipienda (Sacramento Penitentiae excepto) expressam volunta-

tem illorum præcessisse, sufficit si præcesserit interpretatiua, & virtualis, quæ censetur esse dum quis vult seruari omnia Ecclesiæ præcepta, sibi que remedia ad salutem necessaria applicari. Nam eo ipso vult, vt sibi sacramenta quibus indiget, conferantur: ob quam causam adulto contrito, vel attrito conferri potest baptismus, quia voluntatem habuit saltem virtualem suscipiendi medium sibi necessarium ad salutem. Et baptizato ægotanti, catholicèque viuenti concedi potest sacramentum Eucharistiæ, & Extremæ-Vnctionis, quia baptismus suscepto ea catholice vite professione censetur voluisse omnia remedia à Christo instituta in hominum salutem sibi applicari, cum illis indigeret. Excepi Penitentiae sacramentum, eò quòd materia illius sint actus ipsius suscipientis. Debet ergò esse voluntas expressa. Sic Suar. disp. 14. sect. 2. concl. 1. circa finem. Egid. de Coninch. q. 64. art. 8. dub. 5. concl. 4. Paul. Laymann. lib. 5. tra. 7. cap. 6. n. 4. Bonac. disp. 1. q. 6. p. 2. à n. 8.

8. Præter dictam voluntatem, seu intentionem suscipiendi sacramenta nulla alia dispositio ex parte suscipientium requiritur, vt valida sit illius susceptio. Excepi sacramentum Penitentiae ob rationem nuper dictam, quia actus suscipientis, scilicet peccatorum confessio, illorūque contritio, vel attritio materia sunt illius. Sic tanquam omnino certum tradit Suar. disput. 14. sect. 2. conclus. 2. Colligiturque apertè tum ex Concilio Florent. Decreto de vnione, tum ex Trident. sess. 6. Stante enim materia & forma, & intentione nihil est, quòd ad valorem Sacramenti desideretur.

PUNCTVM XIII.

Quam dispositionem habere debes, vt licitè sacramenta suscipias.

1. Quadam præmissis tractantur pro intelligentia questionis.
2. Si ad sacramentum accedis iustus, & sanctus, nulla alia dispositio requiritur præter voluntatem suscipiendi sacramentum ad obtinendum præcipuum illius effectum: ad obtinendum secundarium debes veniali peccato saltem actuali carere.
3. Si mortali actuali grauatus existas etiam si ignores debes contritionem, vel attritionem saltem cum Sacramento habere, vt effectum sacramenti obtineas.
4. Si solum originali peccato grauatus, cum adultus sis, non indiges penitentia, bene tamen fide, & sp̄e.
5. Conscius mortalis commissi si ad penitentiam, vel baptismum accedas satisfactis attritionem habens. Secus si alia sacramenta sis suscepturus.
6. At si credis te esse contritum, cum tamen solum attritus sis, obtines gratiam aliorum sacramentorum.
7. Aliqui affirmant solo actu fidei, & sp̄e te sufficenter disponi ad gratiam in Baptismo, vel Penitentia obtinendam, esto peccatum actuale commiseris.
8. Contrarium probabilius est. Fitque satis fundam. n. præcedenti adducto.

1. Præmitto sacramenta alia esse instituta per se in remedium peccati, qualia sunt Baptismus, & penitentia; alia instituta per se in gratiæ augmentum, qualia sunt reliqua omnia præter baptismum & penitentiam. Deinde præmitto te posse, cum ad sacramentum accedis sentire grauatum aliquo peccato mortali commisso, vel ignorare grauatum esse, esto grauatus sis. His positis.

2. Dico primò, si absque nullo peccato mortali, sed iustus, & sanctus ad sacramentum accedas, nullam aliam dispositionem præter voluntatem suscipiendi sacramentum teneris habere, vt absque mortali sacramentum suscipias, illiusque effectum præcipuum, scilicet gratiæ augmentum obtineas; quia sacramentum ritè suscipis, cum obicem gratiæ recipiendæ non apponis: at existens in gratia nullum obicem apponis illius augmento. Ergò sic Suar. ex communi sententia, disp. 7. sect. 4. concl. 4. Egid. de Coninch. q. 62. art. 1. dub. 2. concl. 6. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tra. 1. cap. 6. concl. 3. Bonac. disp. 1. q. 6. pun. 2. num. 10. Verum est ad suscipiendum sacramentum, præcipuumque illius effectum obtinendum, nulla alia dispositio, cum iustus es, præter illius suscipiendi voluntatem requiritur, attamen vt effectum secundarium obtineas requiritur necessariò, ne in illius susceptione veniale peccatum committas. Si enim actuali complacencia peccati venialis committis sacramentum suscipias, vel in illius susceptione te irreuerenter gesseris, impedis tum illius peccati venialis remissionem, tum specialem Dei fauorem tibi fortè concedendum, si liber ab omni macula etiam veniali, & debita cum reuerentia sacramentum susciperes. Ab hac conclusione excipiendum est sacramentum Penitentiae, eò quòd etiam ab homine iusto suscipi non possit absque peccatorum contritione, vel attritione, quia est pars illius, sicuti notant prædicti Doctores.

j. Dico

3. Dico secundò, si mortali peccato actuali grauius exi-
stas, tamen illud ignores, necessario contritionem vel ar-
tritionem habere debes, vt medio sacramentorum gratiam
iustificantiem, & sacramentalem obtineas. Sic ferè omnes
Doctores teste Suar. disp. 7. sect. 4. concl. Egid. de Coninch.
qu. 62. art. 1. dub. 2. concl. 3. Bonac. disp. 1. q. 6. pun. 2. n. 12. Paul.
Laymann. lib. 5. tract. 1. cap. 6. n. 5. Ratio est: quia nullum pec-
catum mortale absque illius penitentia, & retractione re-
mittitur, vt satis colligitur ex illo Actorem 2. Vbi Iudæis
volentibus conuerti dixit Petrus debere penitentiam agere,
& baptizari, aperte indicans solum baptismum absque peni-
tentia peccatorum sufficiens non esse ad gratiam consequen-
dum. Itemque ex Trident. sess. 6. cap. 6. & sess. 14. cap. 4. & ex
D. Augustin. epist. 48. ad Vincentium. Congruentia verò, ob
quam Deus sic statuit nemini remittere peccatum actuale,
quin illius penitentiam, & retractionem habeat est aptissi-
ma. Non enim decebat Deum, vt à se auersum voluntariè in
suam gratiam reciperet, quousque ipse per penitentiam ad
Deum reuertetur.

4. Dixi: Si mortali peccato actuali grauius existas; nam si
solum originale habeas, obligatus non es ad recipiendum bap-
tismi effectum, contritionem, vel attritionem habere: quia
hæc solum sunt peccato propria voluntate commisso. Ac
debes fidei, & spei, seu charitatis actum præmittere iuxta
illud ad Hebr. 11. Credere enim oportet accedentem ad
Deum, & quia est, & inquitibus se quia remunerat. Si
ergo debes credere & Deum esse, & esse remuneratorem,
debes spem remunerationis habere, quia ob hanc spem re-
munerationem credis. Præterea indecens erat Deo in suam
amicitiam te adulum, & ratione vrentem recipere, quin
eam amicitiam expecteres, & in ea perseuerare velles; alias
suam gratiam vilipenderet, si tibi non petenti, neque ha-
benti voluntatem in ea perseuerandi concederet. Debes ergo
baptismo iustificandus post rationis vltum non solum fi-
dem, sed spem, seu charitatem habere. Sic Egid. de Coninch.
q. 62. art. 1. dub. 2. concl. 2. num. 27. Paul. Laymann. lib. 5. tract. 1.
cap. 6. n. 5.

5. Dico tertio. Conscius peccati mortalis commissi, si bap-
tismus, aut penitentiam receptorus es, satisfas attritionem
habens; si verò alia sacramenta, obligatus es contritionem
habere. Ita D. Thom. in 4. disp. 6. q. 1. art. 3. qq. 1. ad 5. Hen-
ric. lib. 1. cap. 22. num. 5. Valq. 3. p. disp. 158. c. 4. Suar. disp. 7. sect.
4. 5. occurrebatur. Bonac. disp. 1. q. 6. punct. 2. à n. 10. & seqq. Paulus
Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. n. 3. & 5. Egid. de Coninch.
q. 62. art. 1. dub. 2. n. 31. & alij communiter. Priorem partem
scilicet quod Sacram. Baptismi, vel Penitentia receptorus
obligatus tantum sis attritionem habere sic proba. Quia hæc
sacramenta instituta sunt à Christo Domino ad remittenda
peccata. Non igitur expostulant peccata remissa. Ergo ne-
que expostulare possunt ad sui receptionem tanquam dis-
positionem necessariam contritionem, qua peccata remit-
tuntur. Ergo solum expostulant attritionem, qua sola non
remittuntur peccata, bene tamen cum Sacramento. Ergo
attritus accedens ad dicta sacramenta cum debita dispositio-
ne accedis, siquidem accedis dispositus ad effectum Sacra-
menti suscipiendum, & institutioni Christi te conformas. Se-
cundam partem nempe ad suscipienda reliqua sacramenta
te debere esse contritum proba ex contrario fundamento.
Nam reliqua sacramenta per se instituta sunt ad augendam
gratiam Sacramento baptismi, vel penitentia in re, vel in
voto suscepto concessam. Ergo ea suscipiens teneris gratiam
habere: alias horum sacramentorum fini, & institutioni re-
pugnas. Ergo teneris contritione, vel attritione cum sacra-
mento te ad ea suscipienda disponere. Quinimò ad susci-
piendum venerabile Eucharistia sacramentum ob eius sin-
gularem excellentiam, & dignitatem non sufficit, si te per
solum contritionem disponas, sed præmittere debes confes-
sionem iuxta Trident. sess. 13. cap. 7.

6. Verum si putans te esse contritum peccati mortalis com-
missi, cum tamen solum attritus sis, Sacramenta suscipias,
gratiam, & remissionem peccati ex vi sacramenti obtines.
Quia omnia sacramenta ex sua institutione habent confer-
re gratiam non ponenti obicem. At cum ea suscipis attri-
tus putans esse contritum, non ponis obicem. Tum quia
absque culpa suscipis. Tum quia suscipis cum vero dolo-
re, & penitentia peccati commissi, satisfasque obligatio-
niture diuino requiritur penitentiam habendi. Ergo obtines
gratiam, & remissionem peccati. Præterea quia decebat
diuinam bonitatem instituisse sic sacramenta, vt virtutem
haberent remittendi peccata verè penitentibus, & creden-
tibus ritè esse ad eorum susceptionem dispositos. Atque ita
docent ex communi sententia Nauar. cap. 22. num. 3. Hen-
ric. lib. 1. de sacram. cap. 22. num. 6. Suar. disp. 7. sect. 4. in me-
dio. Egid. de Coninch. qu. 62. art. 1. dub. 2. num. 42. & seqq.
Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. n. 3. Bonac. disp. 1. q. 6.
pun. 2. n. 11. & alij.

7. Superest tamen difficultas, an si post peccatum commis-
seris, de Castro Sum. Mor. Pars 1. v.

sum solo actu fidei, & spei supernaturali te ad suscipiendum
baptismus, vel penitentiam disponas, effectum horum sacra-
mentorum obtineat? Et questio procedit eo casu quo
peccati commissi immemor existis, vel si illius es conscius.
existimas attritionem supernaturalem habere, cum tamen
non habeas? Affirmant sufficere Scorius in 4. disp. 14. qu. 2. art.
3. & Caiet. 3. p. qu. 86. art. 2. ad 1. argum. §. vlt. Dicunt
enim solum voluntatem suscipiendi hæc Sacramenta sine
actu, vel voluntate peccati sufficientem esse ad gratiam ob-
tinendam. Probabile reputat Egid. de Coninch. q. 62. art. 1.
dub. 2. num. 35. & 36. mouentur, quia esto ad remissionem
peccati commissi illius penitentia necessitate medijs requira-
tur iuxta illud, nisi penitentiam egeritis, omnes simul peri-
bitis. At non requiritur formalis penitentia, sed virtualis suf-
ficit. Nam posito actu charitatis, & dilectionis Dei super om-
nia, homini peccata remittuntur, & in diuinam amicitiam re-
cipitur. Signum ergo est in huiusmodi actu virtutem peni-
tentiam contineri. At actus supernaturalis spei etiam peni-
tentiam peccati commissi virtualiter continere videtur: siquid-
em nemo expectere diuinam amicitiam potest cum intencio-
ne in ea perpetuo manendi, quin si conscius esse peccati com-
missi illud detestaretur. Ergo actus spei sufficiens est ad effectum
dictorum sacramentorum obtinendum.

Cæterum longè probabilius existimo prædictum actum
spei absque attritione, vel contritione saltem in actu chari-
tatis, & dilectionis Dei super omnia contentis sufficientem
esse ad remissionem peccati, & gratiam obtinendam in præ-
dictis sacramentis. Quia hic actus spei requisitus est in adul-
to suscepturo baptismum solo peccato originali affecto, vt
diximus concl. 2. Ergo in se virtutem dolorem, & peni-
tentiam non continet, quia pro solo peccato originali re-
mittendo nulla penitentia requiritur. Neque ex eo quod ex-
petens diuinam amicitiam efficaciter detestaturus esses pec-
catum, si conscius illius esses; inferitur in eo desiderio de-
testationem peccati virtualiter contineri, sicuti continetur
in dilectione Dei super omnia; sed solum inferitur contineri
detestationem tanquam effectum imperandum ab actu spei
in ordine ad finem propositum diuinæ amicitia consequen-
dum. Quæ continentia non videtur sufficiens, cum ex il-
la dici non possit sperantem diuinam amicitiam peccati
commissi penitere, sed fore, vt peniteat, si illius memor
existat. Cum ergo nullius peccati actualis remissio contingat
absque penitentia, efficitur non remitti peccatum suscipien-
ti sacramentum solo actu spei disposito. Secus verò contingit
in dilectione Dei super omnia. Quæ detestationem pec-
cati continet non tanquam effectum imperandum, sed in se
virtute, & eminenter: diligens enim Deum super omnia
quidquid Deo contrarium est, quale est peccatum implicite
detestatur.

PUNCTUM XIV.

An carenti debita dispositione ad Sacramenti
effectus suscipiendos Sacramentum
ministrandum sit?

1. Per se loquendo nullum sacramentum ministrandum est ca-
renti debita dispositione ad illius effectum.
2. Ministrandi Sacramentum probabiliter constare debet de
suscipientis recta dispositione. Et qualiter hoc contin-
gat.
3. Per accidens ministrari indigno Sacramentum potest, si pu-
blice ministrari debet, & ipse se publice probauerit di-
gnum.
4. Satis obiectioni & declaratur qualiter hæc ministratio
non sit cooperatio susceptionis sacrilega.

1. Certum est (per se loquendo) nullum sacramentum
ministrandum esse carenti debita dispositione ad il-
lius sacramenti effectus; quia esse ministratio sacramento
iniuriosa & contra proprii officij debitam obligationem: eo
enim ipso, quo sacramentum ministras, obligatus es iis tantum
dispensare, quibus Christo Domino placet, quia nomine ipsius
dispensas, at Christo Domino displicet, quod carentes de-
bita dispositione ad suscipiendos sacramenti effectus sacra-
menta suscipiunt. Ergo ei displicet quod tu eis sacramentum
ministras. Sic omnes Doctores.

2. Hinc inferitur tibi ministranti sacramentum probabi-
liter constare debere de recta suscipientis dispositione. Tum
vt fideliter dispenses. Tum ne irreuerentia Sacramenti co-
opereris. Sed qualiter hæc recta dispositio tibi constare de-
beat? Ex singulis Sacramentis petendum est: Sunt enim
aliqua Sacramenta, ad quæ suscipienda probabiliter cre-
ditur suscipientem esse dispositum, eo ipso quo catholice
viuens ea sibi administrari petat, qualia sunt Confirmatio,
Eucharistia, Extrema-Vnctio. Alia verò sacramenta, quia

statum constituunt pluribus obligationibus affectum, expostulant in susceptione suae legitimae dispositionis probationem. Non enim baptismus adulto ministratur, quin ipse suae fidei, rectaeque dispositionis testimonium praebet. Neque vilius ordinibus insignitur, neque matrimonio iungitur, quin prius probe nullum ad haec sacramenta impedimentum habere. Atque ita sustinent Sorus, in 4. disp. 12. par. 1. art. 6. Henric. lib. 1. de sacram. cap. 30. n. 6. Suar. 3. p. disp. 18. sect. 2. concl. 1. Bonac. disp. 1. de sacram. q. 6. p. 4. in fine.

3. Dixi per se loquendo: nam per accidens ministrari potest Sacramentum indigno, si sacramenti ministratio futura sit publica, ipseque suscipiens se publice dignum probauerit, quia creditur Christum Dominum in hoc casu potestatem suis ministris concessisse, siquidem traditori discipulo Eucharistiam porrexit, cuius indignitatem optime nouerat, quia in adstantium conspectu se probabat dignum. Alias ministris Sacramentorum graue onus impositum esset, vel probandi susipientium indignitatem, quam saepe probare non possent, vel nimia esset eis licentia concessa, multisque itrogandis iniuriis exposita, si absque dicta probatione secretò indignis negare sacramenta possent. Sic D. Thom. q. 80. art. 6. Egid. de Coninch. ibi: Nauar. cap. 21. n. 55. & 56. Henric. lib. 1. cap. 30. n. 5. Valent. 1. 4. disp. 6. q. 8. p. 3. vers. 4. peccatori. Suar. disp. 18. sect. 2. in media. Bonac. disp. 1. de sacram. q. 6. p. 4. n. 4. & alij apud ipsos.

4. Quod si obiciat nemi licitum esse sacilegio cooperari, quia est intrinsecè malum; at ministrans sacramentum indigno videtur illius sacilegio susceptioni cooperari. Ergo nunquam id licere potest? Facile responderetur negando ministrantem sacramentum indigno ob supradictum finem virandi proximi infamationem cooperari sacilegio susipientis receptioni, quia solum cooperatur receptioni sacramenti, quatenus verò est sacilegia permittit ex iusta causa. Sic Suar. Henric. Bonac. & alij supra.

PUNCTVM XV.

Qualiter licitum sit Sacramenta recipere, & petere ab indigno ministro.

1. Non est licitum petere administrationem, quam alius nullo modo licite praestare potest.
2. Ob tui, vel alterius grauem necessitatem, vel utilitatem bene potes petere administrationem, quam alius in peccato ob suam malitiam facturus est.
3. Seclusa supradicta necessitate, vel utilitate nequaquam potes etiam de parato administrationem petere.

1. **Q**uestio haec decidenda est ex his, quae diximus tract. 6. de charit. disp. ult. de scandalo, & tract. 14. de iuram. disp. 1. pun. 10. Primò namque statuendum est, nullo casu tibi licitum esse petere ab aliquo sacramenti administrationem, quam ipse licite praestare non possit, quia eo ipso velles rem illicitam fieri, quòd intrinsecè malum. Quia ratione non licet tibi extra mortis periculum ab excommunicato non tolerato Sacramenta Baptismi, & Penitentiae recipere, quia ipse praestare licite non potest, imò neque in mortis periculo, si alius adit, qui praestare velit. Stante vero periculo mortis, & deficiente ministro idoneo poteris ab excommunicato & iam non tolerato Sacramenta Baptismi vel Penitentiae recipere, quia horum sacramentorum receptio est summè necessaria: nam esto contritione salutem obtinere possis, difficile est eam habere, neque in eas angustias es conuertendus. Alia verò sacramenta, quia non sunt ita necessaria nequaquam potes etiam in articulo mortis ab excommunicato non tolerato suscipere. Excipe nisi incapax steteris sacramentum Penitentiae recipendi. Nam eo casu sunt tibi aequè necessaria ac baptismus, vel penitentia, quia illis suscipis salutem attentione consequeris, quam tamen amitteres ob contritionis defectum. Sic expresse tradit Egid. de Coninch. q. 64. art. 6. dub. 2. concl. 2.

2. Secundo dicendum est ob grauem tui vel alterius necessitatem, vel utilitatem optime potes petere sacramenti administrationem ab eo, quem scis in peccato ministraturum, siue parochus sit, siue non, siue paratus existat, siue non existat. Sic D. Thom. q. 64. art. 6. ad 2. Coninch. ibi dub. 2. concl. 1. n. 43. Valent. 1. 4. disp. 3. q. 5. pun. 3. Sanc. li. 7. de matr. di. 9. n. 8. Suar. 3. p. di. 18. sect. 2. vers. sed quare, & disp. 72. sect. 4. in fine. Bonac. disp. 1. de sacram. q. 6. pun. 5. n. 1. Ratio est, quia tu rem licitam & honestam petis, scilicet Sacramenti administrationem, quam minister & potest & debet tibi praestare. Quòd si non praestet eius malitia, & non tuae petitioni tribuendum est. Haec enim de causa tibi licitum est mutuum ab usurario, & iuramentum a iuratore falso, vel per falsos Deos expostulare, quia quantum est ex te rem licitam & honestam petis.

3. Tertio dicendum est seclusa graui necessitate, vel utilitate tui, vel alterius ne quis à sacerdote etiam parochio, vel

aliàs parato sacramenti administrationem peteret, si moraliter tibi constet male ministraturum. Tum ob charitatem proximi, qua teneris peccatum illius impedire, si commode possis, tum praecipue ne diuinus honor, & sacramentum reuerentia debita laedatur. Sic Sorus in 4. disp. 1. q. 5. art. 6. Suar. disp. 18. sect. 2. circa finem. Egid. de Coninch. qu. 64. art. 6. dub. 2. n. 43. Bonac. disp. 1. de sacram. q. 6. pun. 5. n. 2. Colligitur quoque aperte ex cap. Sciscitantibus 15. q. 8. vbi Nicolaus Papa decidit ab adultero posse communionem percipi, donec Episcopalis sententia priuatus sit.

PUNCTVM XVI.

De numero & ordine Sacramentorum, & ritibus seuandis in eorum administratione.

1. Solum sunt septem sacramenta.
2. Ratione praedicta veritas probatur.
3. Qui ordo seruandus est in eorum numeratione.
4. Ritibus essentialibus sunt à Christo instituti, accidentales ab Ecclesia, qui si communes sunt, nequì priuatus Episcopus mutare.
5. Gratia est peccatum per se loquendo non seruari praedictos ritus ab Ecclesia praescriptos in sacramentorum administratione.

1. **V**eritas catholica est septem esse sacramenta nec plura, nec pauciora. Hic definitum est à Concilio Florent. in Decreto Eugen. 4. & à Trident. sess. 7. can. 1. & colligitur ex cap. ad abolendam de hereticis: vbi tanquam haereticis damnantur, qui aliter de sacramentis sentiunt, quam Ecclesia Romana. Constat autem Ecclesiam Romanam septem tantum sacramenta approbare, non sunt igitur afferenda plura, nec pauciora. Neque huic veritati obstat videntur opiniones asserentes in Eucharistia sacramentum corporis à sacramento sanguinis distinctum esse. Et in Sacram. Ordinis, ordines maiores inter se, & à minoribus ordinibus specie differre, quia Ecclesia solum definitum non esse plura sacramenta, quam septem. Plura inquam, quae in praedicto numero non continentur. Nam esto sacramentum Ordinis plures ordines inter se distinctos contineat, omnes tamen vnicum sacramentum Ordinis saltem in genere constituent, tamen sub eo plura sacramenta specie infima distincta contineantur. Neque item obstat, quod aliqui Patres mentionem sacramentorum facientes aliqua ex eis, & non omnia numerent, quia non eo ipso negant. Neque denique obstat, quòd locutionem pedum à Christo Domino factam sacramentum appellent, sicuti appellant Ambros. lib. 3. de sacram. cap. 1. & Bein. serm. in Caena Domini, quia sacramentum usurpant non proprie, & strictè pro signo sanctificante, & peccata venialia remittente, sed improprie, & secundum latam significationem pro signo denotante ipsos etiam iustos, & baptismum sanctificatos indigere noua locutione pro peccatis venialibus denud committis. Vide Nauar. sum. cap. 22. n. 2. & 5. & cap. Nouit. de iudicio, notab. 3. n. 92. Bellarm. 2. p. lib. 1. cap. 5. Henric. lib. 1. cap. 3. 8. 1. Sayr. de sacram. lib. 2. cap. 1. q. unica. & cap. 2. art. 1. & 2. Suar. 1. 3. in 3. p. disp. 12. sect. 1. Valq. q. 64. disput. 135. n. 1. & seq. & q. 65. disp. 139. c. 1. & 2. Egid. de Coninch. q. 64. art. 1. dub. 1. & q. 65. art. 1. n. 4. & alij.

4. Ratio huius veritatis est institutio Christi. Congruentia optime traditur à D. Thom. q. 65. art. 1. quia his sacramentis integre perficitur homo tam quoad se, quam in ordine ad communitatem. Quinque enim sacramentis Baptismo scilicet, Confirmatione, Eucharistia, Penitentia & Extrema-Vnctione perficitur in se; Ordine vero, & Matrimonio quoad populum. Baptismo namque spiritualiter nascimur, & in Christo regeneramur. Iuxta illud Ioann. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei. & ad Titum: 3. per lauacrum regenerationis, & Confirmatione crescimus, & roboramur in vita per baptismum accepta in cuius sacramenti susceptione tempore nascentis Ecclesiae Spiritus sanctus visibiliter communicabatur, vt habetur Actuum 8. n. 17. & cap. 19. n. 6. Eucharistia nutrimur in hac spirituali vita, & contra insidias inimici robor accipimus, & Christo nostro capiti vnimur. Nā vt dicitur Ioan. 6. Qui manducat me vitet propter me. Quia tamen ab hac spirituali vita ob malitiam nostram solemus deficere, Christus Dominus, ne ob defectum remedij periremus, Sacramentum Penitentiae instituit, quo possimus ad vitam reuocari obtemperato peccatorum remissione secundum illud Ioan. 20. Quorum remiseritis peccata remittentur eis, &c. Denique in huius Extrema-Vnctione tui in remedium infirmitatum, quae ex peccato commisso relinquuntur, tum in adiutorium contra luctum, & specialem pugnam, quam cum demone in mortis articulo solemus, habere, sicuti colligitur ex epistola Jacobi cap. 5. Haec quinque sacramenta, vt ex dictis constat ad priuatum cuiusque utilitatem, & perfectionem sunt per se instituta. Alia duo sacramenta Ordinis, & Matrimo

Matrimonij ad perfectionem totius populi Christiani. Ordine namque constituuntur ministri, & dispensatores sacramentorum: Pastores, & Doctores. Ideoque Paul. 1. ad Timoth. 4. dixit. Noli negligere gratiam quae in te est, quae data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij, & ad Hebr. 7. dixit Sacerdotes non solum pro se, sed pro populo hostias offerre. Matrimonio populus Christianus per honestum, & rationi conuenientem usum multiplicatur, ob cuius causam dixit Paul. ad Ephes. 5. hoc sacramentum magnum est in Christo, & Ecclesia.

3. Quoad ordinem verò horum sacramentorum ferè omnes Doctores approbant assignatum à D. Thom. 9. 65. art. 2. & Concilium Trident. sess. 7. can. 1. autoritate firmatum, nempe vt baptisus sit primum sacramentum in ordine, non quia ceteris omnibus nobilius sit, sed quia ad vitam spiritualem concedendam est institutum, & cum vita sit fundamentum totius esse, sacramentum institutum ad hanc vitam communicandam totius aedificij spiritualis fundamentum est, & idem in ordine primum. At quia recenseri nati indigent speciali robore, & auxilio ne deficiant, Sacramentum Confirmationis, quo roborantur secundum locum obtinet. Tertium obtinet Eucharistia, eò quòd sit speciale vitæ spiritualis nutrimentum. Quartus locus conceditur Pœnitentiæ, quia restituit vitam spiritualem roboratam, & nutritam, si fortè amitti contingat. Extrema-Vnctio quintum habet locum, quia mundat nos à peccatorum reliquijs, quæ per pœnitentiam ob nostram negligentiam, vel ignorantiam sufficienter purgatæ non sunt. Sexto, & septimo loco subsequuntur sacramenta Ordinis, & Matrimonij, quibus in Ordine ad totam communitatem perficimur. Nam Ordine accipimus potestatem regendi multitudinem & exercendi actus publicos. Matrimonio propagamus naturam contra continuum morte introductum defectum. Quòd verò prædictus Ordo sit rectè assignatus colligitur aperte tum ex dictis, tum ex ratione, quam D. Thom. 9. 65. art. 2. subiungit. Piora (inquit) sunt, quæ singulos in se perficiunt in Ordine ad alios, ideòque sacramenta Ordinis, & Matrimonij postremum locum obtinent, reliqua priorem. Matrimonium post Ordinem, quia minus perfectum est, vt potè quod minus participat rationem spiritualis vitæ, ad quam sacramenta ordinatur. Interea verò quæ ad perfectionem priuatam cuiusque ordinantur (inquit D. Thom.) priora debent esse, quæ per se vitam communicant, & perficiunt, quam quæ obstacula remouent, ideòque priora sunt, Baptisus, Confirmatio, & Eucharistia; quibus vita conceditur, & perficitur, quam Pœnitentiæ, & Extrema-Vnctio, quibus vita læsa reparatur. Ex quibus omnibus constat prædictum Ordinem desumptum ex fine ipsorum sacramentorum, tum ex necessario, vel conuenienti illorum vfu. Nam si ex eorum dignitate ordo esset instituentis primum locum Eucharistia obtinere de-

bebat, vt potè omnium sacramentorum perfectissimum. Tum quia continet Christum. Tum quia ad ipsum reliqua sacramenta referuntur. Tunc quia in ipso consummatur, vt latius explicauit D. Thom. 9. 65. art. 3. Secundus locus concedendus erat Ordini Tertius Confirmationi. Quartus Baptismo Quintus Pœnitentiæ Sextus Extremæ-Vnctio. Septimus Matrimonio.

4. Prædicta sacramenta suos ritus habent tum ex institutione Christi, tum ex institutione Ecclesiae, quibus administrantur. Sed ex his ritibus aliqui sunt essentielles, alij accidentales, essentielles sunt qui sacramentum constituunt, quibusque deficientibus materia, vel forma sacramenti deficit, & hi à Christo Domino sunt instituti. Accidentales sunt, qui non ad essentiam sacramenti, sed ad eius ornatum decorum, & conuenientem usum pertinent. Qui ritus alij sunt communes toti Ecclesiae, alij singulares cuiusdam Episcopatus: nulli tamen sunt à Christo Domino præscripti, esto Ecclesia ad eius imitationem, & exemplum aliquos præscripserit, vt rectè probat Suar. 3. p. 9. 65. art. 4. disp. 15. sect. 5. concl. 1. Ritus essentielles nullus Episcopus, imò nec summus Pontifex etiam in Concilio generali mutare potest; quia Ecclesiae à Christo Domino relicta potestas Sacramenta mutandi, vt tradunt omnes. At ritus accidentales etiam toti Ecclesiae communes potest summus Pontifex pro varietate temporum, & circumstantiarum quosdam de nouo instituire, & antiquos abrogare, quia horum observatio ex Ecclesiae institutione habetur. Priuari verò Episcopi nequaquam possunt ritus vniuersali Ecclesiae communes abrogare, vel aliquo modo mutare, quia sunt à superiori potestate, scilicet vniuersali Ecclesiae Pastore instituti. Eaque de causa Concil. Trident. sess. 7. can. 13. definiuit anathema esse dicentem receptos, & approbatos Ecclesiae Catholicae ritus in solemnibus sacramentorum administratione adhiberi consuetos aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omiti, aut in nouos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse. Sic Henric. lib. 1. de Sacram. c. 21. n. 4. Egid. de Coninc. 9. 66. n. 99. & 9. 71. n. 3. Bonac. disp. 1. q. vlt. pun. vn. in fin. Suar. disp. 15. sect. 3. circa finem.

5. Ex quo fit per se peccatum mortale esse non seruare præscriptas caeremonias, ritum, & ordinem præscriptum ab Ecclesia in sacramentorum administratione, quia vlu, consuetudine, & Conciliorum decretis, & Doctorum autoritate constat horum obseruationem præceptam esse sicuti probauimus loquentes de singulis Sacramentis, Aliquando tamen continget solum veniale esse, si mutatio prudentis iudicio leuis esse iudicetur. Sic Suar. disput. 16. sect. 2. circa finem. Valen. tom. 4. disp. 3. qu. 1. punct. 4. Henric. lib. 1. cap. 11. n. 4. Bonac. disp. 1. de Sacram. qu. vlt. punct. vnico. num. 4. & alij communiter.